

SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (peti senat)

z dne 26. junija 2008^{*}

V zadevi T-442/03,

SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA, s sedežem v Carnaxideju (Portugalska), ki jo zastopajo C. Botelho Moniz, E. Maia Cadete in M. Rosado da Fonseca, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki sta jo sprva zastopala M. Balta in F. Florindo Gijón, nato Niejahr, J. Buendía Sierra in G. Braga da Cruz in nazadnje B. Martenczuk in G. Braga da Cruz, zastopniki,

tožena stranka,

katere predmet je predlog za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2005/406/ES z dne 15. oktobra 2003 o začasnih ukrepih, ki jih je izvajala Portugalska za RTP

^{*} Jezik postopka: portugalsčina.

(UL 2005, L 142, str. 1), v delu, v katerem je s to odločbo razglašeno, da nekateri ukrepi niso državne pomoči in da so drugi združljivi s skupnim trgom,

SODIŠČE PRVE STOPNJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI (peti senat),

v sestavi M. Vilaras (poročevalec), predsednik, M. E. Martins Ribeiro in K. Jürimäe, sodnici,

sodni tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 22. novembra 2007

izreka naslednjo

Sodbo

Pravni okvir

¹ Člen 16 ES določa:

„Brez poseganja v člene 73 [ES], 86 [ES] in 87 [ES] ter ob upoštevanju položaja, ki ga imajo službe splošnega gospodarskega pomena v okviru skupnih vrednot Unije, pa

tudi njihove vloge pri pospeševanju socialne in teritorialne kohezije, skrbijo Skupnost in države članice v mejah svojih pristojnosti na področju uporabe te pogodbe za to, da takšne službe delujejo na podlagi načel in pogojev, ki jim omogočajo izpolnjevanje njihovih nalog.“

2 Člen 86(2) ES določa:

„Podjetja, pooblaščen za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, oziroma podjetja, ki imajo značaj dohodkovnega monopola, ravnavajo po pravilih iz te pogodbe, zlasti po pravilih o konkurenci, kolikor uporaba takšnih pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog, ki so jim dodeljene. Razvoj trgovine ne sme biti prizadet v takšnem obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Skupnosti.“

3 Člen 87(1) ES določa:

„Razen če ta pogodba ne določa drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdržljiva s skupnim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami.“

4 Protokol o sistemu javne radiotelevizije v državah članicah (UL 1997, C 340, str. 109, v nadaljevanju: amsterdamski protokol), ki je bil uveden z amsterdamsko pogodbo v prilogi k Pogodbi ES, določa:

„[Države članice] so se ob upoštevanju neposredne povezanosti sistema javne radiotelevizije v državah članicah z demokratičnimi, socialnimi in kulturnimi potrebami

vsake družbe in potrebo po ohranitvi medijske pluralnosti, dogovorile o naslednjih razlagalnih določbah, ki so priložene Pogodbi [ES]:

Določbe Pogodbe [ES] ne posegajo v pristojnost držav članic glede financiranja storitev javne radiotelevizije, če je takšno financiranje odobreno radiotelevizijskim zavodom za opravljanje javne službe, kakor jo naloži, opredeli in organizira vsaka država članica, in če ne vpliva na trgovinske pogoje in konkurenco v Skupnosti do te mere, da bi bilo to v nasprotju s skupnimi interesi, pri čemer je treba upoštevati zagotavljanje teh javnih storitev.“

- 5 Komisija je 15. novembra 2001 objavila sporočilo o uporabi pravil o državni pomoči za storitve javne radiodifuzije (UL C 320, str. 5, v nadaljevanju: sporočilo o radiodifuziji), v katerem je določila načela, ki jih bo upoštevala pri uporabi členov 87 ES in 86(2) ES za državno financiranje storitev javne radiodifuzije (točka 4 tega sporočila).

Dejansko stanje spora

- 6 RTP – Radiotevisão Portuguesa, SA, je delniška družba z javnim kapitalom, ki opravlja storitev portugalske javne televizije na podlagi pogodb z naslovom „Pogodbe o koncesiji za službe javne televizije“, zaporedoma sklenjenih 17. marca 1993 in 31. decembra 1996 (v nadaljevanju skupaj: pogodbe o izvajanju javne službe).

- 7 Tožeča stranka SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA – je družba komercialne televizije, ki oddaja enega glavnih zasebnih portugalskih televizijskih programov.
- 8 Tožeča stranka je z vložitvijo treh pritožb z dne 30. julija 1993 in z dne 12. februarja 1994 (NN 133/B/01), z dne 16. oktobra 1996 (NN 85/B/2001) in z dne 18. junija 1997 (NN 94/B/99) Komisijo obvestila, da je Portugalska republika izvedla določeno število začasnih ukrepov in letnih denarnih nadomestil v korist RTP, ki naj bi pomenili državne pomoči, nezdružljive s skupnim trgom.
- 9 Tožeča stranka je 3. marca 1997 pri Sodišču prve stopnje vložila tožbo, ki je bila vpisana pod opravilno številko T-46/97, za razglasitev ničnosti odločbe Komisije z dne 7. novembra 1996, ki je bila sprejeta brez začetka predhodnega formalnega postopka preiskave, predvidenega v členu 93(2) Pogodbe ES (postal člen 88(2) ES), in ki se nanaša na postopek uporabe člena 88 ES na področju financiranja javnih televizijskih programov, ter za razglasitev ničnosti odločbe, ki naj bi jo vseboval dopis Komisije z dne 20. decembra 1996. Komisija je s to odločbo in tem dopisom v zvezi z nekaterimi ukrepi, o katerih je bila obveščena s pritožbami, menila, da ti niso bili državne pomoči, ter v zvezi z nekaterimi drugimi od teh ukrepov zahtevala podatke od portugalskih organov.
- 10 Sodišče prve stopnje je v sodbi z dne 10. maja 2000 v zadevi SIC proti Komisiji (T-46/97, Recueil, str. II-2125) ob ugotovitvi, da je dejstvo, da so resne težave ostale še ob koncu predhodne preučitve Komisije, ki je trajala precej dlje, kot je običajno potrebno, upravičilo začetek formalnega postopka preiskave s strani Komisije (točke od 105 do 109 navedene sodbe), odločbo z dne 7. novembra 1996 razglasilo za nično. Sodišče prve stopnje je zato zavrglo tožbo zoper dopis z dne 20. decembra 1996 kot nedopustno, ker ta dopis ni vseboval odločbe (točka 49 navedene sodbe).
- 11 Na podlagi te sodbe je tožeča stranka s tremi dopisi z dne 26. julija 2001 naslovila na Komisijo tri pozive k ukrepanju v zvezi z njenimi tremi pritožbami; namen teh

pozivov je bil začetek formalnega postopka preiskave v zvezi z ukrepi, ki so bili navedeni v teh pritožbah.

- 12 Tožeča stranka je na podlagi teh pozivov k ukrepanju pri Sodišču prve stopnje vložila dve tožbi zaradi nedelovanja z dne 6. decembra 2001, ki sta bili vpisani pod opravnima številka T-297/01 in T-298/01. Postopek v zvezi s tema tožbama je bil ustavljen na podlagi pobude Komisije z dne 7. novembra 2001 in njenih stališč z dne 13. novembra 2001 in 30. septembra 2003 (točki 13 in 14 v nadaljevanju) (sodba Sodišča prve stopnje z dne 19. februarja 2004 v združenih zadevah SIC proti Komisiji, T-297/01 in T-298/01, Recueil, str. II-743).
- 13 Komisija je z dopisom z dne 7. novembra 2001 v zvezi z letnimi denarnimi nadomestili, ki so navedena v točki 8 zgoraj, pozvala Portugalsko republiko na podlagi člena 10(3) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 88 ES (UL L 83, str. 1), naj ji predloži podatke, na podlagi katerih bo lahko odločila, ali so ta plačila nove ali obstoječe pomoči. Nato je Komisija z dopisom z dne 30. septembra 2003 od Portugalske republike uradno zahtevala, naj predloži pripombe na podlagi člena 17(2) Uredbe št. 659/1999, s čimer je začela prvo fazo v zvezi s preiskavo, ali so ti ukrepi obstoječe pomoči. Letna denarna nadomestila in postopek, ki se je v zvezi z njimi začel z odločbo z dne 30. septembra 2003, niso predmet obravnavane tožbe.
- 14 Komisija je z dopisom z dne 13. novembra 2001 obvestila Portugalsko republiko o odločbi o začetku formalnega postopka preiskave, predvidenega v členu 88(2) ES, v zvezi z določenim številom začasnih ukrepov, ki jih je Portugalska republika sprejela v korist RTP med letoma 1992 in 1998. Ti ukrepi so bili:
- oprostitev plačila dajatev in stroškov v zvezi z registracijo akta o ustanovitvi RTP v znesku 33 milijonov PTE (portugalskih eskudov) (v nadaljevanju: davčne oprostitve);

- olajšave, ki jih je družba Portugal Telekom odobrila družbi RTP za plačilo pristojbin za uporabo televizijskega radiodifuzijskega omrežja (v nadaljevanju: olajšave pri plačilu pristojbine);
- prijateljski dogovor med organom za socialno varnost in RTP v zvezi z odlogom plačila dolga RTP temu organu in opustitev zahteve za izterjavo zamudnih obresti;
- povečanje kapitala RTP za 5,4 milijarde PTE leta 1993, pobotnega s prodajo televizijskega radiodifuzijskega omrežja RTP;
- izdaja obveznic leta 1994 v znesku 5 milijard PTE, ki jih je zagotovila Portugalska republika (v nadaljevanju: izdaja obveznic iz leta 1994);
- protokol med RTP in portugalskim ministrstvom za kulturo, sklenjen leta 1996, o financiranju pospeševanja kinematografije s strani RTP;
- program prestrukturiranja za obdobje od leta 1996 do 2000;
- povečanje kapitala RTP s strani Portugalske republike med letoma 1994 in 1997 v višini 52,2 milijarde PTE;
- posojila v skupnem znesku 20 milijard PTE, ki jih je Portugalska republika odobrila RTP leta 1997 in 1998.

- 15 Sklep o začetku formalnega postopka preiskave je bil objavljen v *Uradnem listu Evropskih skupnosti* (UL 2002, C 85, str. 9) in je bil tožeči stranki vročen z dopisom z dne 8. januarja 2002. V tem sklepu je Komisija zainteresirane stranke pozvala, naj predložijo pripombe.
- 16 Tožeča stranka je z dopisoma z dne 8. februarja 2002, sklic 1543.003.CA.001, in z dne 9. maja 2002, sklic 1543.003.OB.001, Komisiji predložila pripombe.
- 17 Tožeča stranka je v teh pripombah Komisijo zaprosila, naj od portugalskih organov zahteva izročitev zunanjih revizijskih poročil za RTP, ki so predvidena s členom 19 pogodbe o izvajanju javne službe iz leta 1993 in s členom 25 pogodbe o izvajanju javne službe iz leta 1996 (v nadaljevanju: pogodbeni zunanji revizijski poročila). Tožeča stranka je zaprosila za dovoljenje, da lahko poda navedbe o vsebini teh poročil.
- 18 Komisija tožeči stranki v zvezi s temi prošnjami ni odgovorila.
- 19 Tožeča stranka je, da bi se seznanila o pogodbenih zunanjih revizijskih poročilih ali dobila potrdilo, da ta ne obstajajo, od marca 2003 na nacionalni ravni sprožila več zaporednih postopkov, najprej pri ministrstvu za notranje zadeve in finance, ministru, odgovornem za naloge predsednika, in predsedniku upravnega sveta RTP, nato pri komisiji za dostop do portugalskih upravnih dokumentov in, končno, pri Tribunal Administrativo de Círculo de Lisboa (okrožno upravno sodišče v Lizboni, Portugalska).
- 20 Tožeča stranka je z dopisom z dne 16. maja 2003 ponovila prošnjo Komisiji, naj od portugalskih organov zahteva predložitev pogodbenih zunanjih revizijskih poročil.
- 21 Komisija v dopisu z dne 19. junija 2003 tej prošnji ni ugodila.

- 22 Tožeča stranka je v dopisu z dne 4. avgusta 2003, naslovljenem na Komisijo, prerekala njeno stališče.
- 23 Komisija je z Odločbo 2005/406/ES z dne 15. oktobra 2003 o začasnih ukrepih, ki jih je izvajala Portugalska za RTP (UL 2005, L 142, str. 1, v nadaljevanju: izpodbijana odločba), odločila, da so nekateri začasni ukrepi državne pomoči, ki so združljive s skupnim trgom (člen 1 izpodbijane odločbe), medtem ko drugi začasni ukrepi niso državne pomoči (člen 2 izpodbijane odločbe).
- 24 Portugalski organi so z dopisom z dne 4. decembra 2003 in na podlagi sodbe Tribunal Administrativo de Círculo de Lisboa z dne 16. oktobra 2003 tožečo stranko seznanili z enim od pogodbenih zunanjih revizijskih poročil, ki ga je neka revizijska družba izvedla leta 2001 za poslovno leto 1998 (v nadaljevanju: pogodbeno zunanje revizijsko poročilo za leto 1998). Portugalski organi so tožečo stranko v zvezi s pogodbenimi zunanjimi revizijskimi poročili za leta od 1993 do 1997 obvestili, da „ker jih minister, odgovoren za naloge predsednika, nima, ne more izdati potrdila, saj obstoja ali neobstoja teh poročil ni mogoče z gotovostjo dokazati“.
- 25 Komisija je z dopisom z dne 11. decembra 2003 tožeči stranki sporočila izpodbijano odločbo.

Postopek in predlogi strank

- 26 Tožeča stranka je 31. decembra 2003 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila to tožbo.

27 Sestava senatov Sodišča prve stopnje je bila od 13. septembra 2004 spremenjena, tako da je bil sodnik poročevalec kot predsednik razporejen v peti senat, ki mu je bila zato dodeljena ta zadeva.

28 Tožeča stranka je v prilogi k repliki predložila revizijsko poročilo upravljanja RTP, št. 08/2002, z dne 6. junija 2002, ki ga je pripravilo Tribunal de Contas (računsko sodišče, Portugalska) (v nadaljevanju: poročilo Tribunal de Contas). Poleg tega je tožeča stranka na podlagi člena 65(b) Poslovnika Sodišča prve stopnje Sodišče prve stopnje zaprosila, naj zahteva od Komisije predložitev podrobnih podatkov, ki so jih portugalski organi na podlagi odgovora na tožbo posredovali tej instituciji.

29 Tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- člen 1 izpodbijane odločbe razglasi za ničnega, ker ne izpolnjuje potrebnih meril za uporabo člena 86(2) ES;
- člen 2 izpodbijane odločbe razglasi za ničnega, ker je v njem navedeno, da davčne oprostitve, olajšave pri plačilu pristojbine in izdaja obveznic iz leta 1994 niso državne pomoči;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

30 Komisija Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- tožbo zavrne;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravo

- ³¹ Obravnavana tožba se poleg štirih tožbenih razlogov, ki se nanašajo, prvič, na kršitev dolžnosti skrbnega ravnanja in nepristranskosti, drugič, na napačne ugotovitve dejanskega stanja in kršitev obveznosti obrazložitve, tretjič, na napačno uporabo prava, ki je privedla do neopredelitve nekaterih ukrepov kot državnih pomoči, četrtrič, na napačno uporabo prava v zvezi s pogoji uporabe člena 86(2) ES, v bistvu nanaša na dve glavni izpodbijani dveh členov izreka izpodbijane odločbe ter v zvezi s tretjim in četrtem ničnostnim tožbenim razlogom.
- ³² Prvo glavno izpodbijanje, ki izhaja iz tretjega ničnostnega tožbenega razloga, se nanaša na ugotovitev Komisije, ki je navedena v členu 2 izpodbijane odločbe, da nekateri ukrepi, ki jih je sprejela Portugalska republika, niso državne pomoči v smislu člena 87(1) ES.
- ³³ Drugo glavno izpodbijanje, ki ustreza četrtemu ničnostnemu tožbenemu razlogu, se nanaša na ugotovitev Komisije, da se za druge ukrepe, ki so sicer državne pomoči v smislu člena 87(1) ES, lahko uporabi izjema iz člena 86(2) ES (člen 1 izpodbijane odločbe).
- ³⁴ Tožeča stranka zlasti v povezavi z drugim izpodbijanjem, v prvem in nekaterih elementih drugega tožbenega razloga uveljavlja, da Komisija ni izpolnila dolžnosti skrbne in nepristranske preiskave.

35 Najprej je treba preučiti prvo glavno izpodbijanje in v zvezi s tem tretji ničnostni tožbeni razlog.

Tretji tožbeni razlog v zvezi z napačno uporabo prava, ki je privedla do neopredelitve nekaterih ukrepov kot državnih pomoči

Prvi del v zvezi z neopredelitvijo davčnih oprostitev kot državnih pomoči

– Trditve strank

36 Po mnenju tožeče stranke je ukrep, ki je predviden v členu 11(1) Lei nº 21/92, transformacija Radiotevisão Portuguesa, E.P., em sociedade anónima, z dne 14. avgusta 1992 (portugalski zakon št. 21/92 o preoblikovanju Radiotevisão Portuguesa, E.P., v delniško družbo) (*Diário da República* I, serija I-A, št. 187, z dne 14. avgusta 1992, v nadaljevanju: zakon št. 21/92) in omogoča uradno registracijo, brez notarskega zapisa, preoblikovanja RTP v delniško družbo, RTP podelil ugodnost, ki je preostali gospodarski subjekti, prisotni na tem trgu, niso bili deležni. V bistvu se ta ugodnost kaže v oprostitvi RTP plačila stroškov za registracijo in nagrad v zvezi s tem preoblikovanjem. Ta oprostitev naj bi znašala 33 milijonov PTE.

37 Poleg tega naj bi člen 11(2) zakona št. 21/92 predvideval, da je RTP brez omejitev opravičena plačila stroškov in nagrad v zvezi z akti za vpis, registracijo ali zaznambo pri vseh registrih, upravnih službah ter javnih organih.

- 38 Te državne določbe, ki prejemnemu podjetju omogočajo ugodnosti in so selektivne, saj veljajo le za javnega izdajatelja programov, v nasprotju z mnenjem Komisije v izpodbijani odločbi pomenijo državne pomoči (uvodna izjava 125 in naslednje izpodbijane odločbe).
- 39 Ni jasno, kako je mogoče z vidika splošnih načel in splošne sistematike pravnega sistema, ki velja na Portugalskem, upravičiti – kar se zdi, da podpira Komisija – dodelitev takih privilegijev RTP.
- 40 Komisija v odgovor ponavlja svoje razlogovanje iz uvodne izjave 125 in naslednjih izpodbijane odločbe.
- 41 Komisija pripominja, da preoblikovanje RTP v delniško družbo ni bil nujen ukrep in ga prav tako ni mogoče obravnavati kot ugodnost. Namen tega ukrepa je bilo le približati delovanje javnega izdajatelja delovanju zasebnih izdajateljev.
- 42 Komisija poleg tega dodaja, da čeprav bi bile navedbe tožeče stranke pravilne in bi morala RTP nositi vse notarske stroške in stroške registracije v zvezi s spremembo statusa, bi stroške, ki bi iz tega nastali, nosila Portugalska republika sama, ne da bi bilo mogoče te „pomoči“ šteti za nezakonite, saj bi bile, ker bi bile neposredno povezane z opravljanjem javne službe RTP, nujne za ustanovitev podjetja.

– Presoja Sodišča prve stopnje

- 43 Po ustaljeni sodni praksi se za opredelitev državne pomoči zahteva, da so izpolnjeni vsi pogoji iz člena 87(1) ES (sodbe Sodišča z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija

proti Komisiji, C-142/87, Recueil, str. I-959, točka 25; z dne 14. septembra 1994 v združenih zadevah Španija proti Komisiji, od C-278/92 do C-280/92, Recueil, str. I-4103, točka 20, in z dne 16. maja 2002 v zadevi Francija proti Komisiji, C-482/99, Recueil, str. I-4397, točka 68).

- 44 Načelo prepovedi državnih pomoči, določeno v členu 87(1) ES, zahteva izpolnitev naslednjih pogojev. Prvič, obstajati mora ukrep države ali z državnimi sredstvi. Drugič, ta ukrep mora njenemu upravičencu dodeliti prednost. Tretjič, s tem ukrepom je mogoče prizadeti trgovino med državami članicami. Četrtič, izkrivljati mora konkurenco ali groziti, da jo bo izkrivljala.
- 45 Prvi pogoj v zvezi z uporabo državnih sredstev v tej zadevi ni sporen. Ni sporno, da je ta pogoj izpolnjen.
- 46 Tožeča stranka osredotoča svoje trditve na drugi pogoj. Davčne oprostitve so RTP omogočale in ji še vedno selektivno omogočajo ekonomske prednosti, do katerih niso upravičeni preostali gospodarski subjekti.
- 47 Sodišče prve stopnje ugotavlja, da tožeča stranka razlikuje v bistvu med dvema prednostma.
- 48 Prvič, RTP je bila dodeljena enkratna prednost, ki je v oprostitvi plačila stroškov registracije in nagrad v zvezi s preoblikovanjem RTP v delniško družbo.
- 49 Drugič, RTP je bila dodeljena trajna prednost, ki je v oprostitvi plačila vseh stroškov in nagrad, brez omejitev, v zvezi z vsemi akti za vpis, registracijo ali zaznambo, pri vseh upravnih službah.

- 50 Najprej je treba preučiti enkratne prednosti, ki jih je RTP prejela po navedbah tožeče stranke.
- 51 Ta prednost je sestavljena iz dveh delov: po eni strani je bila RTP oproščena običajne zahteve po sestavi notarskega zapisa in na podlagi tega od plačila notarske nagrade (imenovana tudi „plačilo notarskih storitev“), ki se nanaša na to. Po drugi strani pa je bila oproščena plačila stroškov za registracijo in s tem povezanimi stroški objave, saj so bile formalnosti registracije v zvezi s preoblikovanjem RTP v delniško družbo opravljene po uradni dolžnosti, formalnosti v zvezi z objavo pa po mnenju Komisije zaradi objave zakona št. 21/92 v *Diário da República* niso bile pomembne (točka 36 zgoraj).
- 52 Komisija v izpodbijani odločbi v zvezi s tema deloma enkratne prednosti trdi, da člen 11(1) zakona št. 21/92, na podlagi katerega je RTP oproščena plačila notarskih storitev in stroškov registracije, RTP ne podeljuje posebne ugodnosti. To besedilo le potrjuje, da se za posebni primer RTP uporabi Lei nº 84/88 transformação das empresas públicas em sociedades anónimas z dne 20. julija 1988 (portugalski zakon št. 84/88 o preoblikovanju javnih podjetij v delniške družbe) (*Diário da República* I, serija I, št. 166, z dne 20. julija 1988, v nadaljevanju: zakon št. 84/88), zakon, ki določa, da je z uredbo z zakonsko močjo mogoče javna podjetja preoblikovati v javne delniške družbe, pri čemer je uredba z zakonsko močjo akt, s katerim se odobri statut delniške družbe in ga je mogoče šteti kot zadosten dokument glede na vse zahteve na področju registracije (uvodna izjava 127 izpodbijane odločbe). Drugačna obravnava javnih podjetij, ki preoblikujejo svoj pravni status v javno delniško družbo, izhaja iz notranje logike sistema in tem podjetjem ne podeljuje posebne prednosti, saj ne obstajajo ustrezna dejstva, ki bi povzročila te stroške (uvodna izjava 128 izpodbijane odločbe).
- 53 Pred preučitvijo te obrazložitve Komisije je treba navesti upoštevne določbe portugalske zakonodaje.

54 Člen 1 zakona št. 84/88 določa:

„Javna podjetja [...] se lahko v skladu z Ustavo in s to uredbo z zakonsko močjo preoblikujejo v javne delniške družbe z javnim kapitalom ali prevladujočim javnim kapitalom.“

55 Člen 3(3) zakona št. 84/88 določa, da je „[uredba z zakonsko močjo, ki izvaja to preoblikovanje,] zadostna pravna podlaga za vse akte, potrebne za registracijo“.

56 Člen 11(1) in (2) zakona št. 21/92 določa:

„1. V prilogi k temu zakonu je odobren statut RTP, SA, za katerega ni potreben notarski zapis, s tem povezane registracije pa se na podlagi njegove objave v *Diário da República* opravijo po uradni dolžnosti, brez plačila taks in nagrad.

2. Vsi akti vpisa, registracije, zaznambe pri vseh službah za registracijo, upravnih službah ali javnih organih, zlasti pri državnem registru pravnih oseb, pri vseh zemljiškoknjižnih uradih in pri registru motornih vozil, se izvršijo zgolj na podlagi zahteve, ki jo podpišeta dva člana upravnega sveta družbe, in so oproščeni plačila vseh taks in nagrad.“

57 Najprej, tako iz naslova zakona št. 84/88 (glej točko 52 zgoraj) kot iz člena 1 tega zakona (glej točko 54 zgoraj) izhaja, da ta ne vzpostavlja splošnega ukrepa, ki bi veljal za vse gospodarske subjekte. Ta zakon velja le za preoblikovanja javnih podjetij v delniške družbe. Za zasebna podjetja torej ta ugodnost ne velja.

- 58 Tožeča stranka poleg tega v tožbi podrobno navaja, da za zasebno podjetje, za katero veljajo tržna pravila, ob spremembi pravnega statusa ne veljajo davčne oprostitve, ki so se uporabile za RTP.
- 59 Čeprav Komisija v uvodni izjavi 125 izpodbijane odločbe priznava, da je pristojna „za presojo, ali ukrep [...] velja izključno za RTP (ali morda samo za javna podjetja), ne pa za zasebna podjetja“, v nadaljevanju izpodbijane odločbe ne daje nobenega odgovora na to vprašanje, niti glede enkratnih prednosti.
- 60 Tako uvodne izjave od 126 do 129 izpodbijane odločbe nikakor ne izpodbijajo ugotovitve iz točke 57 zgoraj, da določbe zakona št. 84/88 veljajo posebej za javna podjetja.
- 61 Uvodna izjava 126 izpodbijane odločbe sicer določa, da RTP ni upravičena do splošne oprostitve stroškov registracije. Vendar to ne izpodbija dejstva, da je ta oprostitvev, četudi ni splošna, priznana z zakonom št. 84/88 le javnim podjetjem in ne vsem subjektom.
- 62 Čeprav uvodna izjava 127 izpodbijane odločbe določa, da člen 11 zakona št. 21/92 zgolj potrjuje, da zakon št. 84/88 velja za RTP in da torej zakon št. 21/92 RTP ne priznava posebne prednosti, ampak v zvezi s tem zanjo uporabi le splošni sistem zakona št. 84/88, ostaja dejstvo, da je ta sistem „splošen“ zgolj za javna podjetja. Ne velja za druge gospodarske subjekte. Zato gre v smislu pravil, ki veljajo na področju državnih pomoči, očitno za prednost, ki je bila priznana posebej nekaterim podjetjem.
- 63 Komisija v uvodni izjavi 128 izpodbijane odločbe trdi, da „[drugačna] obravnava javnih podjetij, ki preoblikujejo svoj pravni status v javno delniško družbo, izhaja iz notranje logike sistema in tem podjetjem ne podeljuje posebne prednosti, saj ne obstajajo ustrezna dejstva, ki bi povzročila te stroške“.

64 Res je, da tega pogoja selektivnosti ne izpolnjuje državni ukrep, ki kljub podelitvi prednosti posebni kategoriji gospodarskih subjektov ne odstopa od običajne uporabe sistema, ampak se nasprotno ta ukrep vanj vključi in s tem postane sestavni del tega sistema ali pa je različna obravnava utemeljena z naravo ali ureditvijo sistema (glej sklepne predloge generalnega pravobranilca A. Tizzana k sodbi Sodišča z dne 3. marca 2005 v zadevi Heiser, C-172/03, ZOdl., str. I-1627, I-1631, točka 47; generalnega pravobranilca F. G. Jacobsa k sodbi Sodišča z dne 13. marca 2001 v zadevi PreussenElektra, C-379/98, Recueil, str. I-2099, I-2103, točka 130, in generalnega pravobranilca P. Légerja k sodbi Sodišča z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nizozemska proti Komisiji, C-159/01, Recueil, str. I-4461, I-4463, točki 36 in 37, ter sodbi Sodišča prve stopnje z dne 29. septembra 2000 v zadevi CETM proti Komisiji, T-55/99, Recueil, str. II-3207, točka 52 in navedena sodna praksa, in z dne 1. julija 2004 v zadevi Salzgitter proti Komisiji, T-308/00, ZOdl., str. I-1933, točka 42 in navedena sodna praksa).

65 Vendar pa za to, da bi lahko v takem primeru ugotovili, da oprostitev plačila notarskih stroškov, ki so prvi del enkratnih prednosti, ni državna pomoč, ampak je utemeljena z naravo in splošno logiko sistema, v katerega je vključena, ne zadostuje ugotovitev, kot je trdila Komisija, da zaradi sklicevanja na zakon o preoblikovanju javnih podjetij v delniške družbe niso obstajala dejstva, ki bi povzročila notarske stroške. Takšna ugotovitev bi bila poustvarjanje že dokazanega.

66 Vprašanje, ki bi ga morala Komisija preučiti, je bilo, ali je skladno z logiko portugalskega pravnega sistema, da se preoblikovanje javnih podjetij v delniške družbe izvede z zakonom, oziroma ali sklicevanje na ta zakon pri izvajanju tega preoblikovanja pomeni izjemo, ki zaradi posledic, ki iz tega izhajajo (nepotrebnost notarskega zapisa in zato neobstoj s tem povezanih stroškov), dejansko daje javnim podjetjem prednost pred drugimi podjetji.

67 Sodišče prve stopnje zato meni, da Komisija, ker ni preučila vprašanja, ali oprostitev plačila notarskih storitev kljub svoji posebnosti ne pomeni državne pomoči, saj sklicevanje na zakonodajni instrument, ki ima za posledico to oprostitev, ni bilo izbrano s ciljem, da bi se javnim podjetjem omogočilo izogniti se stroškom, ampak je zgolj

del logike portugalskega pravnega sistema, ni zakonito utemeljila svoje odločitve, da oprostitvev plačila notarskih storitev ni državna pomoč.

68 Sodišče prve stopnje je v zvezi z drugim delom enkratne prednosti, torej oprostitvijo stroškov registracije in stroškov objave v zvezi z preoblikovanjem RTP v delniško družbo, navedlo, da je Komisija v uvodni izjavi 129 izpodbijane odločbe trdila, da je treba uporabiti enako utemeljitev, kot je navedena v uvodni izjavi 128 izpodbijane odločbe. Komisija v bistvu dodaja, da bi bilo zaradi objave zakona št. 21/92 (ki v prilogi vsebuje statut RTP) v *Diário da República*, odveč RTP naložiti obveznost objave skupne zakonodaje. Objava v *Diário da República* bi imela enake učinke kot registracija.

69 Četudi bi bile te trditve v zvezi z učinki objave v *Diário da República* pravilne – kar je sicer dvomljivo, saj besedilo portugalskega zakona (navedenega v točki 55 zgoraj) predlaga, nasprotno, naj formalnosti registracije ostanejo obvezne, čeprav je preoblikovanje RTP v delniško družbo nastopilo na podlagi zakonodajnega akta – še vedno ostaja vprašanje, ali je v skladu s portugalskim pravnim sistemom, da preoblikovanje RTP v delniško družbo ne nastopi po običajnem postopku za zasebne družbe, torej na podlagi notarskega zapisa (z vsemi pravnimi posledicami skupne zakonodaje, ki iz tega izhajajo, glede formalnosti registracije in objave), ampak na podlagi zakona.

70 Ker Komisija v izpodbijani odločbi ni odgovorila na to vprašanje, je treba ugotoviti, da ta institucija, tako kot v zvezi z oprostitvijo plačila notarskih storitev tudi v zvezi z oprostitvijo stroškov registracije in objave, povezanih s preoblikovanjem RTP v delniško družbo, ni pravno zadostno dokazala, da ta oprostitvev RTP ni dala posebne prednosti in da ne gre za državno pomoč.

71 Tožeča stranka, dalje, v zvezi s trajno prednostjo, ki je bila dodeljena RTP, trdi, da RTP brez omejitve prejema ugodnosti oprostitve plačila vseh stroškov in nagrad za vse akte v zvezi z vpisom, registracijo ali zaznambo pri vseh organih.

72 Komisija v odgovoru na tožbo ugovarja, da člen 11(2) zakona št. 21/92 (glej točko 56 zgoraj) zgolj potrjuje, da za RTP velja določba s splošno veljavnostjo, to je člen 1 Decreto-Lei n° 404/90 z dne 21. decembra 1990 (portugalska uredba z zakonsko močjo št. 404/90) (*Diário da República* I, serija I, št. 293 z dne 21. decembra 1990, v nadaljevanju: uredba z zakonsko močjo št. 404/90) o potrditvi sistema oprostitev stroškov preoblikovanja („regime de isenção de sisa“) podjetij, ki sklepajo akte o sodelovanju ali akte o koncentraciji (glej zlasti uvodno izjavo 130 izpodbijane odločbe).

73 Poleg tega Komisija prereka, da je oprostitev, dodeljena s členom 11(2) zakona št. 21/92, „splošna“ v smislu trajnosti v času. Komisija trdi, da je RTP večkrat plačala notarske stroške in stroške registracije, povezane s spremembami po njenem preoblikovanju v delniško družbo (glej zlasti uvodno izjavo 126 izpodbijane odločbe).

74 Sodišče prve stopnje navaja, da je ugotovitev Komisije nujno v trditvi, da gre pri členu 11(2) zakona št. 21/92 le za uporabo splošnega pravila v posameznem primeru in da pogoj posebnosti, ki ga zahteva člen 87(1) ES za označitev državne pomoči, v obravnavanem primeru ni izpolnjen.

75 Ta utemeljitev Komisije ni prepričljiva, če se sklicujemo na besedilo uredbe z zakonsko močjo št. 404/90, ki v členih 1 in 2 določa:

„Člen 1

Podjetjem, ki so izvršila akt sodelovanja ali koncentracije do 31. decembra 1993, se lahko odobri oprostitev davka na prenos stalnih sredstev, ki so potrebna za takšno koncentracijo ali sodelovanje, kot tudi oprostitev nagrad in drugih plačljivih pravnih stroškov za izvedbo teh aktov.

Člen 2

1. Za namene te uredbe z zakonsko močjo je akt koncentracije:

- a) združitev dveh ali več posameznih podjetij in/ali družb v novo družbo z delnicami ali deleži [d. d. ali d. o. o.], ki združuje celotno premoženje navedenih podjetij ali družb.
- b) Pripojitev s strani podjetja, ki opravi preoblikovanje v svojo korist, celotnega ali dela premoženja drugega podjetja, čeprav zadnjenavedeno ne preneha.

2. Za namene te uredbe z zakonsko močjo je akt sodelovanja:

- a) ustanovitev dodatnih združenj podjetij, v skladu z veljavno zakonodajo, katerih namen je opravljanje skupnih storitev, skupen ali združen nakup ali prodaja, specializacija ali racionalizacija proizvodnje, tržne raziskave, pospeševanje prodaje, pridobivanje in posredovanje tehničnega znanja ali uporabljenih postopkov, razvoj novih tehnik in proizvodov, izobraževanje in izpopolnjevanje

kadrov, izvajanje posameznih del ali storitev in vseh drugih skupnih ciljev, ki so povezani s tem.

- b) Ustanovitev neprofitnih pravnih oseb zasebnega prava, kot so združenja javnih podjetij, družbe z javnim kapitalom ali s prevladujočim javnim kapitalom, družbe in druge osebe zasebnega prava, ki so ustanovljene z namenom, da v zadevnem sektorju ohranjajo službe za tehnično pomoč, organizirajo informacijski sistem, spodbujajo standardizacijo in kakovost proizvodov ter dobro tehnologijo proizvodnih postopkov ter na splošno, da preučujejo možnosti za razvoj sektorja.“

⁷⁶ Zdi se, da te uredbe z zakonsko močjo, ki je na prvi pogled splošno veljavna norma, nikakor ni mogoče uporabiti za obravnavani primer v postopku v glavni stvari, in sicer za preoblikovanje družbe javnega prava v delniško družbo. Ta uredba namreč zadeva primere koncentracije ali sodelovanja med dvema ali več podjetji. Tožeča stranka je na obravnavi v odgovor na vprašanje Sodišča prve stopnje razložila, ne da bi Komisija temu resno nasprotovala, da uredbe z zakonsko močjo ni mogoče uporabiti v obravnavani zadevi.

⁷⁷ Zato ni mogoče, da bi se zasebno podjetje, ki namerava spremeniti svojo pravno obliko v delniško družbo, sklicevalo na to besedilo, da bi doseglo oprostitev plačila zakonskih dajatev in stroškov, ki so povezani s tem preoblikovanjem. Iz tega sledi, da izpodbijana odločba v uvodni izjavi 130 ne dokaže zadostno, da je oprostitev iz člena 11(2) zakona št. 21/92 zgolj uporaba splošnega pravila na posameznem primeru RTP.

⁷⁸ Sodišče prve stopnje tudi tukaj, tako kot v primeru enkratnih prednosti, ugotavlja, da Komisija ni zadostno pravno dokazala, da zadevni ukrep RTP ne daje posebne prednosti in da ta ne pomeni državne pomoči.

- 79 Utemeljitev Komisije v zvezi s tem, da oprostitve niso trajne (glej točko 73 zgoraj), je verjetno utemeljena, vendar ne vpliva na ugotovitev, da splošnost te oprostitve ni zadostno pravno dokazana, in zato na tej stopnji ni bilo mogoče ugotoviti, da ta oprostitve ni državna pomoč.
- 80 Komisija je v odgovoru na tožbo podala utemeljitev, da, četudi bi Sodišče prve stopnje ugotovilo, da bi morala RTP plačati vse notarske stroške ter stroške registracije in objave, ki veljajo za zasebna podjetja, bi morala stroške, ki iz tega nastanejo, plačati Portugalska republika sama, ne da bi bilo mogoče te „pomoči“ šteti za nezakonite, saj bi bile, ker bi bile neposredno povezane z opravljanjem javne službe RTP, nujne za ustanovitev podjetja.
- 81 Če je trditev Komisije, da je bilo preoblikovanje RTP v delniško družbo izvedeno zato, ker je portugalska vlada menila, da je to nujno za dobro izvrševanje nalog javne službe, ki jo ima RTP, pravilna, je razumljivo, da bo, če se za takšno preoblikovanje zahtevajo notarski zapis in običajne formalnosti in takšno preoblikovanje samo po sebi ne daje prednosti RTP, stroške v zvezi s tem v celoti nosila država.
- 82 Vendar ta trditev Komisije, ki ne izhaja iz izpodbijane odločbe, ni podkrepljena z nobenim dokazom. Zato ni izključeno, da je portugalska vlada izvedla preoblikovanje RTP v delniško družbo zaradi drugih razlogov, ki niso povezani z dobrim izvrševanje nalog javne službe. Komisija v odgovoru na tožbo meni, da to preoblikovanje ni bilo nujno.
- 83 Na podlagi teh okoliščin je treba zadnjenavedeno trditev Komisije zavrnila.

- 84 Sodišče prve stopnje ob upoštevanju predhodno navedenih preudarkov ugotavlja, da je prvi del obravnavanega tožbenega razloga v zvezi z davčnimi oprostitvami pravno utemeljen in mu je zato treba ugoditi.

Drugi del v zvezi z neopredelitvijo olajšav pri plačilu pristojbin kot državnih pomoči

– Trditve strank

- 85 Tožeča stranka trdi, da je v skladu s členom 13(1)(f) Lei n° 58/90 regime da actividade de televisão z dne 7. septembra 1990 (portugalski zakon št. 58/90 o ureditvi televizijske dejavnosti) (*Diário da República*, serija I, št. 207, z dne 7. septembra 1990, v nadaljevanju: zakon št. 58/90) zamuda pri plačilu pristojbin Portugal Telekom razlog za odvzem licence. Glede na težo zagrožene sankcije to nasprotuje ugodni obravnavi, ki je je bila deležna RTP. To nasprotuje tudi trditvi Komisije, da Portugalska republika pri določanju pristojbin Portugal Telekom ni razlikovala med RTP in drugimi zasebnimi izdajatelji, ker je bil odločilen razumni rok, do katerega je mogoče zahtevati plačilo. Zato je dejstvo, da je Portugal Telekom, katerega večinski delničar je bila od leta 1991 do leta 1997 Portugalska republika, odobril zamudna plačila pristojbin RTP, pomenilo državno pomoč. Zatrjevano dejstvo, da Portugal Telekom ni izterjal svojih terjatev in zahteval plačila zamudnih obresti, samo po sebi ne zadostuje za izpodbijanje te presoje.
- 86 Tožeča stranka v repliki trdi, da je Portugalska republika izvajala nadzor nad Portugal Telekom vsaj do leta 1997 in da so bili sporazumi med Portugal Telekom in RTP sklenjeni marca 1996 in decembra 1997. RTP je bila v položaju tehnične stečaja.

- 87 Komisija naj bi trdila, da je preučila to točko, vendar tožeča stranka ugotavlja, da izpodbijana odločba ne vsebuje odgovorov na vprašanja, ki jih je postavila v upravnem postopku v zvezi z datumom, ko je bil morebitni dolg do Portugal Telekom poravnan, glede zneskov zamudnih obresti, ki so bili dejansko poravnani, in zneska dolga RTP do Portugal Telekom na dan vložitve zahtevka.
- 88 Dejstvo, da je Autoridade Nacional de Comunicações (portugalski nacionalni organ za komunikacije, v nadaljevanju: ANACOM), odgovoren za zagotavljanje spoštovanja pravil za oblikovanje cen radiodifuzijskega omrežja, leta 2003 odločil, da je treba znižati znesek pristojbin, ki so jih izdajatelji televizijskega programa plačali Portugal Telekom leta 2002, ne vpliva na preiskavo za obdobje od leta 1992 do leta 1998.
- 89 Komisija izpodbija stališče tožeče stranke, da Portugalska republika ni vedela za to, da je Portugal Telekom odobril zamude pri plačilih in torej domnevno odobril plačilne pogoje, ki niso bili dostopni konkurentom RTP.
- 90 Komisija ni *a priori* izključila uporabe javnih sredstev. Vendar je ugotovila, da ni indicov za dejansko udeležbo portugalskih organov pri sprejetju sporazumov v zvezi z odobritvijo odloženih plačil, zato ni mogla ugotoviti, da gre za uporabo takšnih sredstev v smislu člena 87 ES.
- 91 Poleg tega se ravnanje Portugal Telekom pred privatizacijo leta 1997 in po njej ni razlikovalo. Portugal Telekom je po privatizaciji še naprej sklepal sporazume z RTP, s katerimi je odobril zamude pri plačilu pristojbin RTP. Glavni razlog za te sporazume je bila razlika v letnem znesku pristojbin, povezanem z medsebojno odvisnostjo obeh podjetij. To dejstvo je bilo poleg tega poudarjeno v odločbi ANACOM, sprejeti leta 2003, v skladu s katero je moral Portugal Telekom znatno znižati svoje cene. To izkazuje, da je Portugal Telekom z RTP posloval kot zasebni upnik.

- 92 Komisija je v dupliki navedla, da se je sklicevala na odločbo ANACOM, sprejeto leta 2003, zgolj zato, ker je ta odločba poudarila dejstvo, da je bil glavni razlog za spora-zume med RTP in Portugal Telekom razlika v znesku letne pristojbine in da je bila ta dodaten indic, da je Portugal Telekom ravnal tako, kot bi ravnal zasebni upnik v podobnem položaju.

– Presoja Sodišča prve stopnje

- 93 Da bi se prednosti lahko opredelile kot pomoči v smislu člena 87(1) ES, jih je treba dodeliti neposredno ali posredno iz državnih sredstev in jih je mogoče pripisati državi (zgoraj v točki 43 navedena sodba Sodišča Francija proti Komisiji, točka 24 in navedena sodna praksa, sodbi Sodišča z dne 22. maja 2003 v zadevi Freskot, C-355/00, Recueil, str. I-5263, točka 81, in z dne 15. julija 2004 v zadevi Pearle in drugi, C-345/02, ZOdl., str. I-7139, točka 35, sklepni predlogi generalnega pravobranilca F. G. Jacobsa k sodbi Sodišča z dne 3. julija 2003 v zadevi Belgija proti Komisiji, C-457/00, Recueil, str. I-6931, str. I-6934, točki 67 in 69, ter sodbi Sodišča prve stopnje z dne 6. marca 2003 v združenih zadevah Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, T-228/99 in T-233/99, Recueil, str. II-435, točka 179, in z dne 5. aprila 2006 v zadevi Deutsche Bahn proti Komisiji, T-351/02, ZOdl., str. II-1047, točka 101).
- 94 V skladu s sodno prakso državi ni mogoče pripisati ukrepa le na podlagi okoliščine, da je zadevni ukrep sprejelo javno podjetje (zgoraj v točki 43 navedena sodba Francija proti Komisiji, točki 51 in 57).
- 95 Četudi država lahko nadzoruje javno podjetje in ima prevladujoč vpliv na njegovo poslovanje, ni mogoče avtomatično predpostavljati njenega dejanskega izvrševanja tega nadzora v konkretnem primeru. Javno podjetje lahko deluje z večjo ali manjšo neodvisnostjo, glede na stopnjo avtonomije, ki mu jo prepušča država. Torej samo dejstvo, da je javno podjetje pod državnim nadzorom, ni dovolj, da se državi pripiše ukrepe, ki jih je sprejelo to podjetje. Preučiti je treba tudi, ali je treba javne organe šteti za tako ali drugače povezane s sprejetjem teh ukrepov (zgoraj v točki 43 navedena sodba Francija proti Komisiji, točka 52).

- 96 V zvezi s tem ni mogoče zahtevati, da je treba na podlagi podrobnih navodil dokazati, da so javni organi v posameznem primeru vzpodbudili javno podjetje, da sprejme ukrepe zadevne pomoči. Po eni strani zaradi tesnih odnosov med državo in javnim podjetjem obstaja resna nevarnost, da se bodo prek njih državne pomoči odobrile nepregledno in ob neupoštevanju ureditve državnih pomoči, ki jo predvideva Pogodba (zgoraj v točki 43 navedena sodba Francija proti Komisiji, točka 53).
- 97 Po drugi strani pa na splošno tretja oseba ravno zaradi privilegiranih odnosov med državo in javnim podjetjem zelo težko dokaže, da so bili v posameznem primeru ukrepi, ki jih je sprejelo takšno podjetje, dejansko sprejeti po navodilih javnih organov (zgoraj v točki 43 navedena sodba Francija proti Komisiji, točka 54).
- 98 Zato je Sodišče v točki 55 zgoraj v točki 43 navedene sodbe Francija proti Komisiji ugotovilo, da je treba priznati, da se lahko državi pripiše ukrep pomoči, ki ga je sprejelo javno podjetje, na podlagi celote indicov, ki izvirajo iz okoliščin v postopku v glavni stvari in konteksta, v katerem je nastopil ta ukrep. Zato Sodišče opozarja, da je bilo že upoštevano, da zadevni organ izpodbijane odločbe ne bi mogel sprejeti, ne da bi upošteval zahteve javnih organov (glej zlasti sodbo Sodišča z dne 2. februarja 1988 v združenih zadevah Van der Kooy in drugi proti Komisiji, 67/85, 68/85 in 70/85, Recueil, str. 219, točka 37), ali da bi morali, poleg elementov, ki javna podjetja povezujejo z državo zaradi organske narave, ti, prek katerih so bile odobrene pomoči, upoštevati smernice medministrskega odbora (sodbi Sodišča z dne 21. marca 1991 v zadevi Italija proti Komisiji, C-303/88, Recueil, str. I-1433, točki 11 in 12, ter C-305/89, Recueil, str. I-1603, točki 13 in 14).
- 99 Poleg tega bi lahko bili po potrebi za ugotovitev, da je državi mogoče pripisati ukrep pomoči, ki ga je sprejelo javno podjetje, upoštevni tudi drugi indici, kot je zlasti njegova integracija v strukturo javne uprave, narava njegovih dejavnosti in njihovo izvajanje na trgu v običajnih razmerah konkurence z drugimi zasebnimi gospodarskimi subjekti, pravni status podjetja, ali to spada v javno pravo ali pravo družb, intenzivnost vpliva javnih organov na upravljanje podjetja ali drugi indici, ki v posameznem primeru kažejo na vpletenost javnih organov ali na težko verjetni neobstoje vpletenosti pri sprejetju ukrepa, tudi ob upoštevanju razsežnosti tega, njegove

vsebine ali pogojev, ki jih vsebuje (zgoraj v točki 43 navedena sodba Francija proti Komisiji, točka 56).

100 Vendar le okoliščina, da je javno podjetje ustanovljeno v obliki kapitalske družbe splošnega prava, ob upoštevanju avtonomije, ki mu jo lahko daje taka pravna oblika, ni dovolj za izključitev dejstva, da se nek ukrep pomoči, ki ga je sprejela taka družba, pripiše državi. Obstoje položaja nadzora in dejanske možnosti izvajanja prevladujočega vpliva v praksi preprečujejo takojšnjo izključitev vsakršne povezanosti države z ukrepom, ki ga je sprejela takšna družba, in posledično tveganje nespoštovanja pravil Pogodbe v zvezi z državnimi pomočmi, ne glede na samo upoštevnost pravne oblike javnega podjetja za indic, ki med drugim v posameznem primeru omogoča ugotovitev vpletenosti države (zgoraj v točki 43 navedena sodba Francija proti Komisiji, točka 57 in navedena sodna praksa).

101 Komisija pa je v obravnavani zadevi, potem ko je navedla, da je bila Portugalska republika vsaj do sredine leta 1997 v položaju nadzora Portugal Telekom (uvodna izjava 109 izpodbijane odločbe), menila, da ni ničesar, kar bi kazalo na vpletenost portugalskih javnih organov v sprejetje ukrepa olajšav pri plačilu pristojbin (uvodna izjava 116 izpodbijane odločbe).

102 Komisija je v zvezi s tem opozorila, da ureditev cen in storitev, ki jo je predlagal Portugal Telekom, ni razlikovala med zasebnimi in javnimi izdajatelji televizijskega programa in da Portugal Telekom v okviru obveznosti univerzalne storitve RTP ni bil dolžan zagotavljati omrežne storitve (uvodna izjava 111 izpodbijane odločbe).

103 Komisija je navedla, da Portugal Telekom, delniška družba zasebnega prava, ni bil integriran v strukturo javne uprave (uvodna izjava 113 izpodbijane odločbe).

- 104 Komisija je ugotovila, da so ji portugalski javni organi v odgovoru na zastavljeno vprašanje izrecno zagotovili, da niso neposredno ali posredno posredovali pri odobritvah olajšav za plačila pristojbin. Poleg tega nobene tretje osebe niso predložile navedb, ki bi kazale na takšno posredovanje (uvodna izjava 114 izpodbijane odločbe).
- 105 Končno, Komisija je po eni strani trdila, da se ravnanje Portugal Telekom po sredini leta 1997 ni spremenilo, saj je z RTP še naprej sklepal sporazume o olajšavah plačil, in po drugi strani podrobno navaja, da je glavni razlog teh sporazumov spor glede zneska navedene pristojbine. To je bilo potrjeno z odločbo ANACOM, sprejeto leta 2003 (uvodna izjava 115 izpodbijane odločbe).
- 106 Sodišče prve stopnje ugotavlja, da so kritike, ki jih navaja tožeča stranka zoper to razlogovanje in navedbe Komisije v izpodbijani odločbi, omejene.
- 107 Čeprav trditev tožeče stranke, da je Portugalska republika kot večinski delničar Portugal Telekom izvajala nadzor nad zadnjenavedenim, sicer pomeni gotovo dejstvo v sporu, vendar ob upoštevanju zgoraj navedene sodne prakse to ni dovolj za ugotovitev vpletenosti države v sporni ukrep.
- 108 Tožeča stranka trdi, da je zakon vseboval kršitev načela enakosti med zasebnimi in javnimi izdajatelji, glede sankcije za primer zamude plačila pristojbine. Ob zamudi plačila bi bila licenca odvzeta le zasebnim izdajateljem.
- 109 Sodišče prve stopnje ugotavlja, da čeprav člen 13(1)(f) zakona št. 58/90, tako kot trdi tožeča stranka, obravnava zgolj zasebne izdajatelje, to dejstvo ni dovolj za dokaz, da je bila Portugalska republika vpletena v odobritve olajšav pri plačilu pristojbin RTP. Komisija v zvezi s tem trdi, ne da bi tožeča stranka to izpodbijala, da Portugal Telekom v okviru dolžnosti univerzalne storitve nikakor ni bil zavezan k zagotavljanju radiodifuzijskih storitev RTP. Z drugimi besedami, četudi bi zakon formalno

predvideval odvzem radiodifuzijskih licenc v primeru zamude plačil samo zasebnim subjektom, Portugal Telekom ni bilo prepovedano, da bi prekinil ali odložil izvajanje storitev za RTP v enakem obsegu.

110 Sodišče prve stopnje, nazadnje, ugotavlja, da tožeča stranka ne nasprotuje presoji Komisije, da so olajšave plačil v glavnem posledica razlike v znesku pristojbin med RTP in Portugal Telekom. Tožeča stranka poleg tega trdi, da odločba ANACOM iz leta 2003 ni bila upoštevana za postopek v glavni stvari. Vendar ta ugovor, ki sicer ne zbuja dvoma o presoji Komisije, ni upošteven. Nič ne preprečuje Komisiji, da se sklicuje na to odločbo iz leta 2003 kot na element, ki je sicer oddaljen, vendar upošteven za podporo njeni presoji, da je izvorna podlaga za olajšave pri plačilu pristojbin razlika v cenah med RTP in Portugal Telekom.

111 V zvezi s trditvijo tožeče stranke, da zatrjevano dejstvo, da Portugal Telekom ni izterjal plačila dolga in zamudnih obresti, samo po sebi ni dovolj, da ukrepov ne bi opredelili kot državnih pomoči, je treba ugotoviti, da ne gre za vprašanje vpletenosti države v sporni ukrep, ampak za vprašanje, ali so bila uporabljena državna sredstva. Vendar to vprašanje ni sporno, ker je Komisija v uvodni izjavi 107 izpodbijane odločbe odločila, da ne gre za izplačila iz državnih sredstev.

112 Končno, v zvezi z navedbo tožeče stranke, da je bila RTP v položaju tehničnega stečaja, ki se lahko razume tako, da je Portugal Telekom odobril RTP olajšave pri plačilu pristojbin izključno zaradi vpliva Portugalske republike, je treba poudariti, da ta sama po sebi ne vsebuje ničesar, kar bi lahko oprijemljivo ovrglo trditve Komisije, da je razlika v cenah med RTP in Portugal Telekom razlog za olajšave pri plačilu pristojbin.

113 V teh okoliščinah je Sodišče prve stopnje menilo, da tožeča stranka ni uspela izpodbiti presoje Komisije, ki je vsebovana v izpodbijani odločbi, in sicer da ni nobenih podatkov, na podlagi katerih bi lahko sklepali, da je Portugalska republika vplivala na olajšave pri plačilih pristojbin.

114 Zato je treba ta del tožbenega razloga zavrni.

Tretji del v zvezi z neobstojem opredelitve izdaje obveznic iz leta 1994 kot državne pomoči

– Trditve strank

115 Tožeča stranka prereka, da je bila Komisija na podlagi ugotovitve, da je v obvestilu o izdaji obveznic iz leta 1994 navedeno, da RTP jamči za vračilo posojila v svojem imenu, upravičena ugotoviti, da ne gre za državno pomoč.

116 Iz izpodbijane odločbe izhaja, da je bila RTP leta 1994 v zelo slabem finančnem položaju. Prodaja obveznic leta 1994 je bila na trgu uspešna le zato, ker je bila država lastnica celotnega kapitala RTP in ker je bilo jasno, da država ne bo dopustila, da bi šlo njeno podjetje v stečaj. Ta položaj bi bilo treba skrbno upoštevati pri presoji zadevnega ukrepa.

117 Tožeča stranka je v repliki navedla poročilo Tribunal de Contas, iz katerega izhaja, da je zadolžitvena raven RTP pri banki posledica dejstva, da je RTP javno podjetje, ki opravlja službo javne televizije in je deležna rednih finančnih pomoči države, kar je bilo zadostno jamstvo za različne upnike RTP.

- 118 Komisija meni, da je stališče tožeče stranke napačno. Komisija je namreč v izpodbijani odločbi razložila (uvodna izjava 121), zakaj je menila, da izdaja obveznic iz leta 1994 ni pomenila državne pomoči. Država ni dala nobenega uradnega jamstva, kar priznava tudi tožeča stranka. Poleg tega je sama RTP zagotovila odplačilo dolga. RTP je bila takrat delniška družba in torej ni imela pravnega statusa, ki bi impliciral jamstvo države.
- 119 Komisija zato meni, da je bila izdaja obveznic leta 1994 izvedena v skladu s tržnimi pogoji in da se država dohodku ni odrekla. Končno, dejstvo, da je RTP v lasti države, ne spremeni te ugotovitve ob upoštevanju tega, da v Pogodbi ES ni opredelitve glede javnega in zasebnega lastništva zadevnega podjetja.
- 120 Komisija trdi, da je poročilo Tribunal de Contas nedopustno, ker ni bilo predloženo v tožbi, in navaja, da že zgolj sklicevanje na to poročilo, ki ga navaja tožeča stranka, kaže na to, da Portugalska republika ni zagotovila niti najmanjšega jamstva.

– Presoja Sodišča prve stopnje

- 121 Komisija se je v uvodni izjavi 121 izpodbijane odločbe izrekla, da ni dobila nobenih podatkov, ki bi dokazovali, da je bila izdaja obveznic iz leta 1994 podkrepljena z jamstvom države. Iz prospekta te izdaje obveznic izhaja, da RTP sama jamči za vračilo dolga. Pravni status RTP ni impliciral jamstva države.
- 122 Ni sporno, da je bila RTP v času izdaje obveznic leta 1994 delniška družba. Zaradi tega pravnega statusa Portugalska republika kot lastnik RTP ni bila neomejeno odgovorna za vračilo dolgov te družbe.

- 123 Prav tako ni sporno, da prospekt izdaje obveznic iz leta 1994 ni določal nobenega jamstva države.
- 124 Vendar tožeča stranka trdi, da dejstvo, da je bila država 100-odstotni delničar RTP, pomeni obstoj neizrecnega jamstva, ki samo po sebi razlaga, zakaj je tej družbi kljub težkemu finančnemu položaju uspelo na trgu izvesti izdajo obveznic iz leta 1994.
- 125 Ne sme se zamenjevati edinega upoštevnega vprašanja v tej zadevi, ali je država izrecno ali neizrecno odobrila jamstvo, z vprašanjem, kako se je trg odzval na dejstvo, da izdajatelj obveznic ni kateri koli zasebni gospodarski subjekt, ampak RTP.
- 126 Dejstvo, da je bil vpis obveznic iz leta 1994 na trgu uspešen, ker se je po mnenju tožeče stranke predvidevalo, da bo država *de facto* jamčila za vračilo, ne omogoča ugotovitve, da gre za državno pomoč, zato ker ni država niti izrecno niti neizrecno dala jamstva. Dokaz obstoja državnih pomoči bi omogočale le objektivne ugotovitve, da je bila država pravno zavezana kriti to izdajo v primeru neizpolnitve s strani RTP.
- 127 Vendar iz spisa niti iz pisanj tožeče stranke ne izhaja takšna obveznost za Portugalsko republiko.
- 128 Poročilo Tribunal de Contas, ki je navedeno v repliki, ter poročilo, ki je navedeno v nadaljevanju v točkah od 186 do 193, nista upoštevna za presojo zakonitosti izpodbijane odločbe.

- 129 Ker tožeča stranka v svojih pisanjih ni navedla nobenega dokaza, ki bi izpodbijal presojo Komisije, ki izhaja iz uvodne izjave 121 izpodbijane odločbe, je treba očitek tožeče stranke v zvezi z izdajo obveznic iz leta 1994 zavrni.

Ugotovitev v zvezi s tretjim tožbenim razlogom

- 130 Ob upoštevanju vseh zgoraj navedenih preudarkov je treba obravnavanemu tožbenemu zahtevku delno ugoditi in člen 2 izpodbijane odločbe razglasiti za ničnega, ker vsebuje ugotovitev, da oprostitev plačila notarskih stroškov in stroškov registracije ne pomeni državne pomoči.
- 131 Obravnavani tožbeni razlog pa se zavrne v preostalem delu, v katerem se nanaša na olajšave pri plačilu pristojbin in izdajo obveznic iz leta 1994.
- 132 V nadaljevanju je treba preučiti drugo glavno izpodbijanje, ki je navedeno zgoraj v točki 33, in s tem četrti ničnostni tožbeni razlog.

Četrti tožbeni razlog v zvezi z napačno uporabo prava glede pogojev uporabe člena 86(2) ES

- 133 Ta tožbeni razlog je razdeljen na dva dela. V prvem delu tožeča stranka meni, da Portugalska republika s tem, da RTP brez razpisnih postopkov dodeljuje službo javne televizije, onemogoča uporabo izjeme iz člena 86(2) ES. V drugem delu tožeča stranka zatrjuje kršitev člena 86(2) ES, ker je Komisija v izpodbijani odločbi kršila merila za uporabo teh določb, kot so opredeljene v sporočilu o radiodifuziji.

Prvi del v zvezi z dodelitvijo službe javne televizije RTP brez razpisnih postopkov

– Trditve strank

¹³⁴ Tožeča stranka, potem ko je navedla, da služba javne televizije RTP ni bila dodeljena na podlagi javnega razpisa, Komisiji očita, da ni podvomila o zakonitosti te dodelitve. Tožeča stranka meni, da če je Komisija začela to preiskavo, bi morala ugotoviti, da ta dodelitev ni izpolnjevala zahtev prava Skupnosti in tako za plačila, ki so bila odobrena RTP, ni bilo mogoče uporabiti nobene oprostitve na podlagi člena 86(2) ES. Tožeča stranka se sklicuje na razlagalno sporočilo Komisije o koncesijah v pravu Skupnosti (UL 2000, C 121, str. 2, v nadaljevanju: sporočilo o koncesijah) in razlago, ki jo je Komisija podala v XXXI. *Poročilu o politiki konkurence* (SEC(2002) 462 konč.), glede sodbe Sodišča z dne 7. decembra 2000 v zadevi Telaustria in Telefonadress (C-324/98, Recueil, str. I-10745). Tožeča stranka se sklicuje tudi na sodbo Sodišča z dne 18. novembra 1999 v zadevi Teckal (C-107/98, Recueil, str. I-8121).

¹³⁵ Tožeča stranka v repliki v bistvu trdi, da je četrti od pogojev, ki so bili določeni v točkah od 88 do 93 sodbe Sodišča z dne 24. julija 2003 v zadevi Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, Recueil, str. I-7747, v nadaljevanju: četrti pogoj Altmark), zahteval, da mora Komisija v primeru neobstoja kakršnega koli razpisnega postopka preveriti, ali je bila raven nadomestila, ki je bilo odobreno RTP, določena na podlagi merila srednje velikega podjetja, ki je dobro upravljano in ustrezno opremljeno. Vendar to v tem primeru očitno ni bilo preverjeno.

¹³⁶ Komisija trdi, da se vprašanje dodelitve službe javne televizije RTP – ki ni bilo v formalnem postopku nikoli postavljeno – razlikuje od vprašanja združljivosti nadomestil, ki so bila dodeljena temu podjetju, v smislu ureditve v zvezi z državnimi pomočmi.

- 137 V nobenem primeru iz določb člena 86(2) ES niti iz sodne prakse ne izhaja, da morajo države članice uporabiti posebne postopke za izbiro podjetij za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena.
- 138 Vsekakor pravo Skupnosti v primeru službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije ne zahteva uporabe javnih postopkov, ki so odprti za konkurenco in se običajno na splošno zahtevajo za pogodbe o koncesiji za javne storitve.
- 139 Sklicevanja tožeče stranke na sistem, ki se uporabi za koncesije, in na sodno prakso Sodišča zato ni upoštevno.
- 140 Tožeča stranka je napačno razumela pomen četrtega pogoja Altmark. Ta pogoj se nanaša na vprašanje, ali je ukrep državna pomoč in ne ali ta ukrep spada v izjemo iz člena 86(2) ES.

– Presoja Sodišča prve stopnje

- 141 Najprej je treba v zvezi z uvodno pripombo Komisije, da je bilo vprašanje glede pogojev za dodelitev službe splošnega gospodarskega pomena televizije RTP zastavljeno prvič pred Sodiščem Evropskih skupnosti, opozoriti, da ne more biti dopustno, da se tožeča stranka, če je zainteresirana za postopek na področju državnih pomoči, pred Sodiščem sklicuje na trditve o dejstvih, ki Komisiji niso bila znana in ji jih ni posredovala med postopkom preiskave. Vendar pa zadevni stranki, kot v obravnavanem primeru, nič ne preprečuje, da zoper dokončno odločbo ne bi razvila pravnega razloga, ki ga ni uveljavljala v fazi upravnega postopka (glej v tem smislu sodbe Sodišča prve stopnje z dne 6. oktobra 1999 v zadevi Kneissl Dachstein proti Komisiji, T-110/97, Recueil, str. II-2881, točka 102 in navedena sodna praksa; z dne 16. septembra 2004 v zadevi Valmont proti Komisiji, T-274/01, ZOdl., str. II-3145, točka 102, in z dne 11. maja 2005 v združenih zadevah Saxonia Edelmetalle in ZEMAG proti Komisiji, T-111/01 in T-133/01, ZOdl., str. II-1579, točka 68).

- 142 Stališče Komisije, da je tožeča stranka podala novo trditev, ne omogoča njenega neupoštevanja.
- 143 Sodišče prve stopnje se zato strinja s Komisijo, da ta trditev ne izpodbija zakonitosti izpodbijane odločbe.
- 144 Kot je poudarjeno v točki 29 sporočila o radiodifuziji, je treba za odobritev izjeme, ki je predvidena v členu 86(2) ES, glede prepovedi državnih pomoči v skladu s sodno prakso (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 10. decembra 1991 v zadevi *Merci Convenzionali Porto di Genova*, C-179/90, Recueil, str. I-5889, točka 26, ter sodbi Sodišča prve stopnje z dne 27. februarja 1997 v zadevi *FFSA* in drugi proti Komisiji, T-106/95, Recueil, str. II-229, točki 173 in 178, in z dne 13. junija 2000 v združenih zadevah *EPAC* proti Komisiji, T-204/97 in T-270/97, Recueil, str. II-2267, točki 125 in 126) izpolnjevati tri pogoje: prvič, zadevna storitev mora biti služba splošnega gospodarskega pomena in jo mora kot tako jasno opredeliti država članica; drugič, država članica mora zadevno podjetje izrecno pooblastiti za opravljanje navedene službe splošnega gospodarskega pomena; tretjič, uporaba pravil o konkurenci iz Pogodbe (v tem primeru prepoved državnih pomoči) mora ovirati opravljanje posebnih nalog, dodeljenih podjetju, odstopanje od teh pravil pa ne sme vplivati na razvoj trgovine v obsegu, ki bi bil v nasprotju z interesi Skupnosti.
- 145 Člen 86(2) ES v okviru pogojev uporabe ne vsebuje zahteve, da mora država članica uporabiti postopek javnega razpisa za dodelitev službe splošnega gospodarskega pomena. Sodišče prve stopnje je poleg tega v sodbi z dne 15. junija 2005 v zadevi *Olsen* proti Komisiji (T-17/02, ZOdl., str. II-2031, točka 239) izrecno opozorilo, da niti iz besedila člena 86(2) ES niti iz sodne prakse v zvezi s to določbo ne izhaja, da službe splošnega gospodarskega pomena ne bi bilo mogoče zaupati gospodarskemu subjektu drugače kot na podlagi postopka javnega razpisa.
- 146 Ob upoštevanju zgoraj navedenih preudarkov je treba očitek tožeče stranke v zvezi s tem, da bi morala Komisija v okviru svoje preiskave na podlagi člena 86(2) ES preveriti, ali je bila služba splošnega gospodarskega pomena televizije RTP dodeljena na podlagi razpisnega postopka, zavrniti.

147 Iz te ugotovitve, da Komisiji v okviru preiskave na podlagi člena 86(2) ES ni bilo treba preiskati, ali je bila dodelitev službe splošnega gospodarskega pomena televizije RTP dodeljena v okviru razpisnega postopka, prav tako izhaja – tudi če predpostavljamo, da bi služba splošnega gospodarskega pomena televizije, ne samo zaradi razlogov, ki jih je navedla tožeča stranka in poudarila v zadnjih dveh stavkih zgoraj navedene točke 134, morala biti predmet takšnega razpisnega postopka –, da bi lahko neobstoja takšnega razpisnega postopka v obravnavanem primeru poleg tega upravičil to, da Komisija začne postopek zaradi neizpolnitve obveznosti zoper Portugalsko republiko na podlagi člena 226 ES; tak postopek pa bi po potrebi od te države članice zahteval, naj ustavi postopek dodelitve in organizira postopek javnega razpisa. Vendar tak neobstoja razpisnega postopka ne bi imel za posledico, da bi se državno financiranje obveznosti javne službe nosilcu storitev splošnega gospodarskega pomena, kljub upoštevanju pogojev opredelitve službe splošnega gospodarskega pomena, pooblastila in sorazmernosti, štelo za pomoč, ki je nezdružljiva s skupnim trgom.

148 Na podlagi tega je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da Portugalska republika v nasprotju s trditvijo tožeče stranke zaradi razlogov, ki so poudarjeni v zadnjih dveh stavkih točke 134 zgoraj, ni bila dolžna organizirati razpisnega postopka pred dodelitvijo službe splošnega gospodarskega pomena televizije RTP.

149 V zvezi s tem se tožeča stranka najprej sklicuje na sporočilo o koncesijah (točka 134 zgoraj). Čeprav se pogodbe za izvajanje javnih služb, sklenjene med Portugalsko republiko in RTP, imenujejo „koncesije“, se ne zdi – in tožeča stranka ni v tem smislu ničesar navedla –, da bi bila RTP koncesionar v smislu tega sporočila (glej še posebej točko 2.2, šesti odstavek, in točko 2.4, tretji odstavek, sporočila o koncesijah), torej je RTP plačana na podlagi gospodarskega poslovanja (kot televizija, ki oddaja za svoje naročnike) in zato nosi tveganja tega poslovanja.

150 Zdi pa se, da je RTP izdajatelj javnega televizijskega programa, ki razširja programe v korist vsega prebivalstva in za vse prebivalstvo in katerega stroške opravljanja javne službe nosi država.

151 Čeprav bi bila RTP koncesionar v smislu sporočila o komunikacijah, ker to sporočilo navaja, da se „za razmerja med javnimi organi in javnimi podjetji z nalogami splošnega gospodarskega pomena [...] uporabi [to]“ (točka 2.4, osmi odstavek, sporočila o koncesijah), je treba poudariti, da to sporočilo izrecno navaja, da je treba „za avdiovizualni sektor uporabljati [amsterdamski protokol]“ (opomba 29, točka 2.4, osmi odstavek, sporočila o koncesijah). S tem sporočilo o koncesijah priznava posebnost službe javne radiodifuzije in izvzema ta sektor od splošnega pravila.

152 Nazadnje, treba je upoštevati, da v skladu s sporočilom o koncesijah za zadnjenevedene „veljajo pravila in načela iz Pogodbe, ker [...] so namenjene izvajanju gospodarske dejavnosti“ (točka 2.4, prvi odstavek). Poleg tega sporočilo o koncesijah navaja, da se to „ne nanaša na akte [...] v zvezi z negospodarskimi dejavnostmi, kot je obvezno šolstvo ali socialna varnost“ (točka 2.4, peti odstavek, druga alineja).

153 Čeprav se storitev javne radiotelevizije šteje za službo splošnega gospodarskega pomena in ne za storitev splošnega negospodarskega pomena, je treba poudariti, da je ta opredelitev službe splošnega gospodarskega pomena bolj izražena z vplivom, ki ga ima *de facto* storitev javne radiotelevizije na sicer konkurenčen in tržen sektor radiotelevizije, kot z domnevno tržno razsežnostjo storitve javne radiotelevizije. Kot jasno izhaja iz amsterdamskega protokola, so storitve javne radiotelevizije „neposredno povezane z demokratičnimi, socialnimi in kulturnimi potrebami vsake družbe“. V enakem smislu tudi Resolucija Sveta in predstavnikov držav članic z dne 25. januarja 1999 o storitvah javne radiotelevizije (UL C 30, str. 1) določa, da je ta javna služba „glede na svoje kulturne, družbene in demokratične naloge za skupno dobro ključnega pomena za zagotavljanje demokracije, pluralizma, socialne kohezije ter kulturne in jezikovne raznolikosti, [in] mora biti sposobna neprekinjeno zagotavljati številne programe [...] družbi kot celoti“ (uvodna izjava B in točka 7 Resolucije).

154 Ta posebnost storitev javne radiotelevizije je poleg tega utemeljena s svoboščino, ki je bila državam članicam priznana z amsterdamskim protokolom, pri dodeljevanju službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije. Ta svoboščina razlaga in upravičuje dejstvo, da od države članice ni mogoče zahtevati razpisnega postopka za

dodelitev službe splošnega gospodarskega pomena, vsaj če se odloči, da bo to službo zagotavljala sama prek, kot je to v obravnavanem primeru, javne družbe.

155 Dalje, zaradi enakih preudarkov se zdijo neprimerna tudi sklicevanja tožeče stranke na XXXI. *Poročilo o politiki konkurence* ter na razlago Komisije, ki jo je podala glede zgoraj v točki 134 navedenih sodb Telaustria in Telefonadress ter Teckal. Tožeča stranka s svojimi navedbami v zvezi z dejavnostmi, ki so bistveno drugačne od storitev javne radiotelevizije, ni upoštevala posebnih lastnosti zadnjenavedenega sektorja in posameznih zasledovanih ciljev držav članic pri opredeljevanju in organiziranju storitev javne radiotelevizije.

156 Iz zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da ne samo, da Komisiji v zvezi z odobritvijo izjeme iz člena 86(2) ES ni bilo treba preučiti, ali je bila služba splošnega gospodarskega pomena televizije dodeljena na podlagi razpisnega postopka (točka 146 zgoraj), ampak tudi, da Portugalska republika ni bila nikoli dolžna uporabiti razpisnega postopka.

157 V zvezi z očitkom tožeče stranke glede četrtega pogoja Altmark (točka 135 zgoraj) je treba opozoriti, da lahko Sodišče prve stopnje na podlagi člena 113 Poslovnika po uradni dolžnosti preizkusi, ali so izpolnjene procesne predpostavke javnega reda. V skladu s členom 48(2) navedenega poslovnika ni dovoljeno navajanje novih razlogov v fazi replike, razen če ti izhajajo iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom (sodbi Sodišča prve stopnje z dne 28. novembra 2002 v zadevi Scan Office Design proti Komisiji, T-40/01, Recueil, str. II-5043, točka 96, in z dne 27. septembra 2005 v združenih zadevah Common Market Fertilizers proti Komisiji, T-134/03 in T-135/03, ZOdl., str. II-3923, točka 51). Vendar pa je tožbeni razlog ali trditev, ki pomeni razširitev razloga, predhodno navedenega v tožbi, in je z njim v tesni zvezi, treba razglasiti za dopustnega (sodba Sodišča z dne 26. aprila 2007 v zadevi Alcon proti UUNT, C-412/05 P, ZOdl., str. I-3569, točke od 38 do 40, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 14. marca 2007 v zadevi Aluminium Silicon Mill Products proti Svetu, T-107/04, ZOdl., str. II-669, točka 60 in navedena sodna praksa).

158 Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da je bil ta očitek naveden šele v fazi replike (točke od 14 do 22), ne da bi izhajal iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom pred Sodiščem prve stopnje. Zato dejstvo, da je Komisija v odgovoru na tožbo (zlasti v točki 37) na lastno pobudo navedla četrti pogoj Altmark, da bi ovrgla trditev iz tožbe, da se za dodelitev zadevne službe splošnega gospodarskega pomena zahteva razpisni postopek, nikakor ne pomeni navajanja novih pravnih in dejanskih okoliščin med postopkom v smislu sodne prakse, na katero je opozorjeno v prejšnji točki, ki bi tožeči stranki omogočile, da v fazi replike učinkovito navede ta očitek.

159 Poleg tega Sodišče prve stopnje ugotavlja, da ta očitek s tem, da določa obveznost Komisije, da preveri, ali je bila nujna raven nadomestila določena na podlagi analize stroškov, ki bi nastali za srednje veliko, dobro upravljano in ustrezno opremljeno podjetje pri opravljanju obveznosti javne službe, ne ustreza nobenemu v tožbi navedenemu tožbenemu razlogu. V bistvu je tožeča stranka v tožbi, ne da bi se kakor koli sklicevala na četrti pogoj Altmark, zgolj izpodbijala neobstoje razpisnega postopka za dodelitev službe splošnega gospodarskega pomena televizije RTP (glej točke od 175 do 183 tožbe) in ni nikakor navedla očitka, ki je zdaj sporen – in čisto drugačen –, v skladu s katerim bi morala Komisija, ob neobstoju razpisnega postopka, pred priznanjem izjeme na podlagi člena 86(2) ES RTP – po mnenju tožeče stranke – v skladu s četrtim pogojem Altmark preveriti, ali je bila priznana raven nadomestila, določena na podlagi potreb srednje velikega, dobro upravljanega in ustrezno opremljenega podjetja.

160 Iz tega sledi, da je očitek tožeče stranke v zvezi s četrtim pogojem Altmark nedopusten.

161 Iz vseh zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da je treba prvi del obravnavanega tožbenega razloga zavrnil.

Drugi del v zvezi s kršitvijo meril uporabe člena 86(2) ES

– Trditve strank

¹⁶² Tožeča stranka trdi, da Komisija ni spoštovala meril uporabe člena 86(2) ES, kot so navedena v sporočilu o radiodifuziji in v skladu s katerimi mora, prvič, država opredeliti naloge javne službe, ki so zaupane zadevnemu podjetju, drugič, je treba službo učinkovito izvajati, tretjič, učinkovito izvajanje službe je treba neodvisno nadzirati, in, četrtič, denarna nadomestila, ki jih je priznala država, morajo biti v skladu z načeli preglednosti in sorazmernosti.

¹⁶³ Na podlagi prvega merila država, ki kot v obravnavani zadevi odloči, da bo dodelila javno službo podjetju, ki hkrati opravlja gospodarske dejavnosti na trgu z drugimi subjekti, ne more uporabiti „široke“ opredelitve javnih služb. Taka opredelitev bi onemogočala jasno razločevanje med konkurenčnimi dejavnostmi in dejavnostjo javnih služb ter bi onemogočala tako nadzor učinkovitega izvajanja javnih služb kot tudi določitev, ali so stroški nastali pri opravljanju gospodarskih dejavnosti ali dejavnosti javnih služb. Portugalska država nalog javne službe, ki so bile dodeljene RTP, in sredstev, ki so ji bila namenjena za njihovo financiranje, ni opredelila jasno, pregledno in preverljivo.

¹⁶⁴ Ta merila niso abstraktna. Nanašajo se konkretno na neučinkovitost mehanizmov za nadzor. Med mehanizmi za nadzor, ki so navedeni v uvodnih izjavah od 56 do 59 izpodbijane odločbe, so organi, neodvisni od Portugalske republike in RTP, izvajali le tiste, ki jih je uporabil svetovalni svet, ki ga sestavljajo predstavniki različnih skupin javnega mnenja ter zunanji revizorji.

165 Vendar Komisija poleg tega, da se nikjer v izpodbijani odločbi ni sklicevala na izvajanje neodvisnega nadzora, tudi ni poskušala preveriti, ali se je v praksi izvajal tak nadzor. Komisija pa ni bila zgolj zavezana seznaniti se s teoretično predvidenimi mehanizmi, ampak bi morala preveriti tudi njihovo dejansko uporabo.

166 Čeprav je imela Komisija na voljo vse preiskovalne ukrepe za ta namen, v zvezi s tem ni ukrepala in ni odgovorila na nobeno ponavljajočo se zahtevo tožeče stranke, s katerimi je hotela ta pri portugalskih organih pridobiti pogodbeno zunanja revizijska poročila ali dokazilo, da ta poročila ne obstajajo. Po eni strani iz podatkov, ki jih je tožeča stranka pridobila iz lastnih virov, izhaja, najprej, da pri RTP med letoma 1992 in 1997 ni bila opravljena nobena neodvisna revizija, in po drugi strani, da so podatki, ki so bili na voljo glede zunanje revizije za leto 1998, kazali resne pomanjkljivosti.

167 Poleg tega Komisija tudi ni upoštevala merila v zvezi z zahtevo učinkovitega opravljanja javnih služb. Izpodbijana odločba ni podprta z nobenim listinskim dokazom, da je RTP učinkovito opravljala naloge javne službe, ki ji je bila zaupana. Poleg tega ni bila opravljena nobena neodvisna revizija med letoma 1992 in 1997, zunanje revizijsko poročilo za leto 1998 pa je pokazalo številne pomanjkljivosti RTP pri opravljanju javne službe.

168 Ker merila uporabe člena 86(2) ES, kot jih je Komisija sama opredelila, niso bila upoštevana, bi bilo treba izpodbijano odločbo razglasiti za nično.

169 Tožeča stranka dodaja, da na podlagi sporočila o radiodifuziji, če mehanizmi za nadzor izvrševanja obveznosti javnih služb ne delujejo, ni mogoče ugotoviti, da se javne službe učinkovito opravljajo. Če pa nadzor deluje in pristojni organi menijo, da se javna služba ne opravlja ali da nekateri stroški ne izhajajo iz te službe, Komisija ne more zavrniti tega nadzora in meniti, kot je storila v izpodbijani odločbi in odgovoru

na tožbo, da na koncu vse spada med javne službe in da vsi stroški, ki jih je predložilo podjetje, izhajajo iz nalog javne službe.

170 Vrniti se je treba na poročilo Tribunal de Contas, ki je bilo sprejeto več kot eno leto pred izpodbijano odločbo, za katero sta očitno vedeli Portugalska republika in RTP in za katero bi prav tako morala vedeti Komisija. Komisija bi morala ob upoštevanju trajanja njene preiskave RTP in obveznosti lojalnega sodelovanja držav članic z institucijami Skupnosti vedeti, da je Tribunal de Contas izvedlo poglobljeno analizo, in za obstoj tega poročila.

171 To poročilo naj bi potrjevalo pogodbeno zunanje revizijsko poročilo za leto 1998 in navedbe v tožbi v zvezi z napačno presojo Komisije pri analizi stroškov, ki so nastali za RTP pri izvajanju javne službe. Potrdilo bi prav tako trditve tožeče stranke v zvezi z napačno uporabo prava Komisije glede presoje pogojev uporabe člena 86(2) ES, zlasti v zvezi z neučinkovitostjo mehanizmov za nadzor. Končno, potrdilo bi, da RTP ni opravljala službe, kot se je od nje pričakovala. Ob upoštevanju meril sporočila o radiodifuziji, „Komisija [ni mogla] opraviti svojih nalog na podlagi člena 86(2) [ES] in zato [ni mogla] dodeliti nobene oprostitev na podlagi tega člena“ (točka 43 navedenega sporočila).

172 Po mnenju tožeče stranke ni mogoče, da Komisija ni vedela za poročilo Tribunal de Contas, iz katerega je jasno izhajalo, da niso izpolnjeni pogoji uporabe člena 86(2) ES. Komisija ne bi smela nadzirati, kako je RTP zagotavljala javno službo, na podlagi letnih poročil, ki jih je pripravil statutarni revizor ali računovodstvo podjetja. Poleg tega vloga statutarnega revizorja ni preverjati, ali določeno podjetje zagotavlja izvajanje javne službe in, še manj, ali zneski teh ustrezajo temu izvajanju. Izpodbijana odločba je zato očitno nezakonita in bi jo bilo treba razglasiti za nično.

- 173 Komisija v nasprotju s trditvami tožeče stranke odgovarja, da sporočilo o radiodifuziji ne nalaga obveznosti neodvisnega nadzora v zvezi z učinkovitim izvajanjem storitev javne radiotelevizije. To sporočilo v točki 29 navaja tri merila za določitev, ali za neki ukrep velja odstopanje iz člena 86(2) ES. Ta merila v zvezi z opredelitvijo službe splošnega gospodarskega pomena, s pooblastilom javne službe in sorazmernostjo so tista, ki jih je bilo treba uporabiti v izpodbijani odločbi.
- 174 Napačno bi bilo sklepati, da bi „široka“ opredelitev javne službe onemogočala razlikovanje med konkurenčnimi dejavnostmi in dejavnostjo javne službe ter da bi onemogočala nadzor nad učinkovitim izvajanjem javne službe in določitev, ali so stroški nastali pri opravljanju gospodarskih dejavnosti ali pri dejavnosti javne službe.
- 175 Vloga Komisije v sektorju radiodifuzije je bila le preverjanje morebitnih očitnih napak pri opredelitvi javne službe, ki mora biti skladna s ciljem zadovoljevanja demokratičnih, družbenih in kulturnih potreb v določeni družbi. Komisija takšnih napak ni ugotovila.
- 176 V teh okoliščinah se postavlja vprašanje, ali je bilo financiranje nalog javne službe sorazmerno z neto stroški opravljanja javnih storitev. Tako Komisija ugotavlja, da finančna sredstva, ki jih je prejela RTP v upoštevnem obdobju, niso presegla čistih stroškov javne službe.
- 177 Zdi se, da je RTP uvedla vodenje ločenih računov za dejavnosti javne službe in gospodarske dejavnosti, ki so jih izvajale različne pravne osebe. Računovodska služba RTP je torej prikazala stroške in prihodke nalog javne službe ter dejstvo, da so udeležbe RTP v drugih gospodarskih podjetjih računovodsko zavedene kot finančne naložbe. Statutarni revizor je redno izvajal letno revizijo finančnih poročil RTP. Poleg tega je v okviru portugalskega notranjega finančnega sistema RTP dobivala zgolj delna

povračila stroškov javne službe. V okviru tega je RTP uporabila drugo raven stroškovno-računovodskih načel znotraj dejavnosti javne službe v ožjem pomenu besede – kar je bilo vedno prikazano v poročilih o javni službi –, ki je pregledno prikazala, kateri stroški se lahko povrnejo zaradi dejavnosti javne službe.

178 Portugalski organi so domnevno najprej odločili, da bodo s pogodbo o izvajanju javnih služb uporabili mehanizem nadomestil, ki ne bo pokrival celotnih stroškov javne službe. Ostajalo naj bi dejstvo, da pravo Skupnosti dovoljuje celotno nadomestilo navedenih stroškov. Tožeča stranka torej ne bi smela nasprotovati drugim ukrepom, ki so jih pozneje sprejeli portugalski organi za kritje dela stroškov, ki še niso bili predmet nadomestila.

179 Poleg tega stališče, da je upravičeno uporabiti „široko“ opredelitev nalog javne službe v primeru RTP, ker je bilo dokazano, da je financiranje teh nalog javne službe sorazmerno z neto stroški, potrjuje tudi dejstvo, da ni bilo nobenega izkrivljanja konkurence na trgu v zvezi z gospodarskimi dejavnostmi, ki izhajajo iz dejavnosti javne službe.

180 Trditev v zvezi z domnevno neučinkovitostjo mehanizmov za nadzor ne vzdrži. Vloga Komisije namreč ni presoditi, ali je RTP oziroma Portugalska republika pravilno uporabila vse portugalske notranje predpise, ampak zgolj preveriti, ali je bilo državno financiranje RTP združljivo s Pogodbo. V ta namen bi morala Komisija preučiti in oceniti objektivne ter verodostojne podatke v zvezi s stroški dejavnosti javne službe in v zvezi z gospodarskimi dejavnostmi.

181 Poudariti je treba, kot je bilo podrobno navedeno v uvodni izjavi 177 in naslednjih izpodbijane odločbe, da so vsi ti podatki, ki jih je Komisija preučila in potrdila, bili predmet ustreznih mehanizmov za nadzor na Portugalskem.

182 Čeprav bi pozneje ugotovili, da celotni opisani sistem za nadzor ne deluje, kot bi moral, ali da Komisija ni pridobila pravih podatkov, to ne bi pomenilo, da izpodbijana odločba vsebuje kakršno koli napako. Komisija je to odločbo sprejela na podlagi dejstev, ki jih je imela ob njenem sprejetju, in zato ni imela razlogov za dvom.

183 Končno, trditev, da izpodbijana odločba ni temeljila na nobenem dokazu, da je RTP učinkovito opravljala naloge javne službe, je napačna. V bistvu Komisija ni pristojna za konkretno presojo, ali so bile pogodbe o izvajanju javnih služb izvršene do podrobnosti, niti, ali so bili izpolnjeni standardi kakovosti, ki izhajajo iz njih. Njena vloga je le preverjanje, ali je mogoče dejavnost javne službe, ki jo je izvajala RTP, šteti za službo splošnega gospodarskega pomena v smislu Pogodbe.

184 Torej so vse dejavnosti, ki jih je izvajala RTP kot storitve splošnega gospodarskega pomena, zakonite in nimajo nobene očitne napake. Poleg tega preiskava omogoča sklep, da so bila finančna sredstva, ki so bila dodeljena RTP, učinkovito uporabljena za opravljanje nalog javne službe.

185 Komisija v repliki navaja, da je bilo revizijsko poročilo Tribunal de Contas izdelano prepozno in brez prepričljive obrazložitve te zamude. Komisija izrecno prereka, da je vedela za obstoj poročila pred izdajo izpodbijane odločbe. Vsekakor pa s tem poročilom ni mogoče izpodbiti presoje, ki jo vsebuje izpodbijana odločba.

– Presoja Sodišča prve stopnje

186 Najprej je treba odločiti v zvezi z vprašanjem, ali je revizijsko poročilo Tribunal de Contas, ki je navedeno v prilogi k repliki, v obravnavani tožbi dopustno in upoštevno za presojo zakonitosti izpodbijane odločbe.

187 Najprej je treba načeti vprašanje upoštevnosti tega poročila.

188 Na podlagi ustaljene sodne prakse je treba v okviru ničnostne tožbe, vložene v skladu s členom 230 ES, zakonitost akta Skupnosti presojati glede na podatke, ki so obstajali ob sprejetju akta. Zlasti kompleksne presoje Komisije je treba preizkusiti glede na podatke, ki jih je imela, ko jih je opravila (sodbi Sodišča z dne 7. februarja 1979 v združenih zadevah Francija proti Komisiji, 15/76 in 16/76, Recueil, str. 321, točka 7, in z dne 11. septembra 2003 v zadevi Belgija proti Komisiji, C-197/99 P, Recueil, str. I-8461, točka 86; sodbi Sodišča prve stopnje z dne 25. junija 1998 v združenih zadevah British Airways in drugi in British Midland Airways proti Komisiji, T-371/94 in T-394/94, Recueil, str. II-2405, točka 81, in z dne 15. septembra 1998 v združenih zadevah BFM in EFIM proti Komisiji, T-126/96 in T-127/96, Recueil, str. II-3437, točka 88).

189 Tožeča stranka meni, da bi Komisija ob upoštevanju trajanja njene preiskave v zvezi z RTP in obveznosti lojalnega sodelovanja držav članic z institucijami Skupnosti morala vedeti, da je Tribunal de Contas izvedlo poglobljeno analizo glede RTP, in za obstoj tega poročila.

190 Zato je treba ugotoviti, da tožeča stranka, ki nosi dokazno breme, poleg zgoraj navedenih splošnih trditev ne navaja nobenega konkretnega dokaza, da je Komisija dejansko vedela za obstoj navedenega poročila ob sprejetju izpodbijane odločbe. Tožeča stranka poleg tega navaja, da ni vedela za obstoj tega poročila ob sprejetju te odločbe.

191 Komisija izrecno trdi, da ni vedela za obstoj tega poročila v času izpodbijane odločbe ter da zato ni mogla zahtevati njegovega posredovanja.

- 192 Sodišče prve stopnje v zvezi s tem ugotavlja, da ni dokazano, da je Komisija vedela za obstoj poročila Tribunal de Contas v času izpodbijane odločbe.
- 193 Zato je treba to poročilo, neodvisno od vprašanja, ali ga je treba, čeprav je bilo predloženo šele v fazi replike, šteti za dopustnega na podlagi člena 48(2) Poslovnika, razglasiti za neupoštevne in se ne sme upoštevati pri presoji zakonitosti izpodbijane odločbe.
- 194 Po odločitvi glede tega predhodnega vprašanja je treba načeti kritiko tožeče stranke v zvezi s tem, da ni mogoče, da bi država članica, kot v obravnavani zadevi, odločila, da bo dodelila službo splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije izdajatelju, ki hkrati opravlja tudi gospodarske dejavnosti, uporabiti „široko“ opredelitev javne službe.
- 195 Najprej je treba opozoriti, kot izhaja iz sodne prakse (glej v tem smislu zgoraj v točki 144 navedeno sodbo FFSA in drugi proti Komisiji, točka 99) in navedb Komisije v točki 22 sporočila COM(2000) 580 konč. z dne 20. septembra 2000 o storitvah splošnega gospodarskega pomena v Evropi, da imajo države članice široko diskrecijsko pravico za opredelitev, kaj bodo štete za službo splošnega gospodarskega pomena. Te opredelitve s strani države članice Komisija ne more izpodbijati, razen če ne gre za očitno napako (sklepni predlogi generalnega pravobranilca P. Légerja k sodbi Sodišča z dne 19. februarja 2002 v zadevi Wouters in drugi, C-309/99, Recueil, str. I-1577, I-1583, točka 162, in zgoraj v točki 145 navedena sodba Olsen proti Komisiji, točka 216).
- 196 Pomen služb splošnega gospodarskega pomena za Evropsko unijo in potreba po zagotavljanju dobrega delovanja teh služb sta bila poudarjena s tem, ko je bil z amsterdamsko pogodbo v Pogodbo ES vstavljen člen 16 ES (glej v tem smislu sklepne predloge generalnega pravobranilca Alberja k sodbi Sodišča z dne 17. maja 2001 v zadevi TNT Traco, C-340/99, Recueil, str. I-4109, I-4112, točka 94; generalnega pravobranilca F. G. Jacobsa k sodbama Sodišča z dne 25. oktobra 2001 v zadevi Ambulanz Glöckner, C-475/99, Recueil, str. I-8089, I-8094, točka 175, in z dne 20. novembra 2003 v zadevi GEMO, C-126/01, Recueil, str. I-13769, I-13772,

točka 124; in generalnega pravobranilca M. Poiaresa Madura k sodbi Sodišča z dne 11. julija 2006 v zadevi FENIN proti Komisiji, C-205/03 P, ZOdl., str. I-6295, I-6297, opomba 35, točka 26, ter zlasti Sklep predsednika Sodišča prve stopnje z dne 28. maja 2001 v zadevi Poste Italiane proti Komisiji, T-53/01 R, Recueil, str. II-1479, točka 132).

197 Sodišče je posebej v zvezi s službo splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije v sodbi z dne 30. aprila 1974 v zadevi Sacchi (155/73, Recueil, str. 409) med drugim v zvezi z vprašanjem, ali izključna pravica, ki jo dodeli država članica podjetju, za oddajanje vseh vrst televizijskih programov, tudi za oglaševalske namene, pomeni kršitev konkurenčnega prava, priznalo, da lahko države članice zakonito opredelijo službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije glede oddajanja splošnih programov. Sodišče je v tej sodbi odločilo, da „nič v pogodbi ne nasprotuje temu, da države članice zaradi splošnega negospodarskega interesa izvzamejo radiotelevizijske programe [...] od konkurenčnih pravil, s tem da eni ali več ustanovam podelijo izključne pravice za njihovo izdajanje“ (zgoraj navedena sodba Sacchi, točka 14, glej zlasti sklepne predloge generalnega pravobranilca Reischla k tej sodbi, Recueil, str. 433, str. 445, od drugega do petega odstavka, in generalnega pravobranilca P. Légerja k zgoraj v točki 195 navedeni sodbi Wouters in drugi, točka 163).

198 Ker so države članice v amsterdamskem protokolu izjavile, da je „sistem javne radiotelevizije v državah članicah neposredno povezan z demokratičnimi, socialnimi in kulturnimi potrebami vsake družbe in potrebo po ohranitvi medijske pluralnosti“, so se neposredno sklicevale na sisteme storitev javne radiotelevizije, ki so jih same ustanovile in jim dodelile pravico oddajanja splošnih televizijskih programov v korist celotnega prebivalstva teh držav.

199 Končno, poudariti je treba izraze, s katerimi so Svet in države članice v resoluciji z dne 25. januarja 1999 o storitvah javne radiotelevizije (točka 153 zgoraj) ponovno potrdili pomen službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije.

200 V tej resoluciji so države članice „ob upoštevanju, da radiotelevizija glede na svoje kulturne, družbene in demokratične naloge za skupno dobro pomeni nujen predpogoj

za zagotavljanje demokracije, pluralizma, socialne kohezije ter kulturne in jezikovne raznolikosti, [tako da so] poudarile, da povečana raznolikost predlaganih programov v novem medijskem okolju veča pomen splošnih nalog javnih organov radiotelevizije, [in tako da so] ponovno poudarile pristojnosti držav članic v zvezi s pooblaščenjem in financiranjem storitev iz [amsterdamskega protokola]“, zapisale in ponovno potrdile, da navedeni protokol potrjuje „[njihovo] željo [...], da bi poudarile vlogo storitev javne radiodifuzije“, da morajo „storitve javne radiodifuzije [...] še naprej omogočati široko paleto programov v skladu s svojimi nalogami, ki so jih opredelile države članice, tako da so lahko naslovljene na družbo kot celoto“, in da je „v tem smislu [...] legitimno, da želijo storitve javne radiodifuzije doseči široko občinstvo“.

201 Iz zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da pravo Skupnosti v ničemer ne nasprotuje temu, da bi država članica široko opredelila službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije, kar bi vključevalo oddajanje splošnih programov.

202 Te možnosti ni mogoče izpodbiti z dejstvom, da izdajatelj programov javne radiotelevizije poleg tega izvaja tudi gospodarske dejavnosti, zlasti prodajo oglasnega prostora.

203 Takšno izpodbijanje bi opredelitev službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije ponovno postavilo v odvisnost od načina njenega financiranja. Vendar so službe splošnega gospodarskega pomena opredeljene glede na splošni interes, ki ga zadovoljujejo, in ne glede na sredstva, ki zagotavljajo njihovo izvajanje. Kot je poudarila Komisija v točki 36 sporočila o radiodifuziji, „[v]prašanja opredelitve poslanstva javne storitve ne gre zamenjati z vprašanjem mehanizma financiranja, izbranega za posredovanje teh storitev“.

204 Iz zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da ni mogoče izpodbijati pristojnosti držav članic za opredelitev službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije, tako da ta vključuje oddajanje široke palete programov in pooblaščenim gospodarskim

subjektom, ki opravljajo storitev splošnega gospodarskega pomena, dovoljuje izvajanje gospodarskih dejavnosti, kot je prodaja oglasnih prostorov.

205 Sodišče prve stopnje poleg tega ugotavlja, da se poleg kritike, ki jo je tožeča stranka izrazila zoper široko opredelitev javne službe v primeru izdajatelja televizijskega programa, ki opravlja tudi gospodarske dejavnosti, očitki tožeče stranke nanašajo predvsem na opravljanje teh nalog s strani RTP in nadzor Komisije v zvezi s tem.

206 Po mnenju tožeče stranke se Komisija v bistvu ni poskušala prepričati, ali je bilo opravljanje nalog s strani RTP predmet neodvisnega nadzora. Komisija ni bila zgolj zavezana seznaniti se s teoretično predvidenimi mehanizmi za nadzor. Komisija bi morala poleg tega preveriti tudi učinkovitost njihovega izvajanja. Tožeča stranka očita Komisiji, da ni odgovorila na njene zahteve v zvezi s posredovanjem pogodbenih zunanjih revizijskih poročil s strani portugalskih organov ali z zagotovitvijo zadnjih navedenih organov, da ta poročila ne obstajajo. Poleg tega Komisiji očita, da izpodbijane odločbe ni podprla z nobenim dokazom, da je RTP učinkovito opravljala naloge javne službe, ki so ji bile zaupane.

207 Upoštevne uvodne izjave izpodbijane odločbe so uvodne izjave od 56 do 59 in od 177 do 181.

208 Za odločitev v zvezi z utemeljenostjo teh očitkov tožeče stranke je treba preučiti vprašanje nadzora tega, ali je izdajatelj programov javne radiotelevizije upošteval svoje pooblastilo za opravljanje javne službe.

209 Ta preizkus vključuje analizo v dveh delih. V prvem delu je treba preiskati vprašanje nadzora tega, ali je RTP izvajala kakovostna merila – ali standarde kakovosti –, ki se na splošno uporabijo za njegovo celotno dejavnost storitev javne radiotelevizije. V drugem delu je treba preučiti vprašanje nadzora tega, ali je RTP dejansko

zagotavljala konkretne storitve javnih služb, ki so se od nje pričakovale, in preveriti ujemanje teh storitev s priglašeni stroški.

- 210 Prvi del analize se nanaša na subjektivno presojo kakovostne ravni storitev javne televizije, drugi del pa je v zvezi z objektivnim vprašanjem upravne in računovodske verodostojnosti obračunov RTP v zvezi s stroškovnimi postavkami, ki jih vsebujejo, ter v zvezi s stroški, ki jih izkazujejo. Komisija bi dejansko lahko ustrezno preverila, ali je državno financiranje sorazmerno s stroški javne službe, le če bi bila razumno prepričana, da so finančni in računovodski podatki, ki so ji bili posredovani v zvezi z izdajateljem javne službe in njegove dejavnosti, zanesljivi.
- 211 V zvezi z vprašanjem nadzora tega, ali je RTP upošteval merila kakovosti, je treba ob upoštevanju njegovega gospodarskega vpliva najprej ugotoviti, da je državno financiranje storitev javne radiotelevizije, ki so široko opredeljene, mogoče razglasiti za združljivo z določbami Pogodbe v zvezi z državnimi pomočmi, razen če niso upoštevane zahteve kakovosti, izražene v pooblastilu za opravljanje javne službe. Te kakovostne zahteve so pravzaprav smisel obstoja službe splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije v nacionalni avdiovizualni podobi in torej ni razlogov, da bi bila služba splošnega gospodarskega pomena radiotelevizije sicer široko opredeljena, a se izpolnjevanje teh kakovostnih zahtev žrtvuje v korist gospodarske dejavnosti izdajatelja, ki oddaja posebne programe, ki so z vidika oglaševalcev usmerjeni v pridobivanje največjega občinstva, pri čemer jih država še vedno financira pod enakimi pogoji, kot če bi upoštevali kakovostne zahteve.
- 212 Vendar lahko samo država članica presodi, ali izdajatelj programa javne radiotelevizije izvaja standarde kakovosti, ki so opredeljeni v pooblastilu za opravljanje javne službe. Kot poudarja Komisija v sporočilu Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij COM(1999) 657 konč. z dne 14. decembra 1999 o načelih in smernicah za avdiovizualno politiko Skupnosti v digitalni dobi, so „vsebinska vprašanja [...] po naravi nujno nacionalna, saj so neposredno in tesno povezana z kulturnimi, družbenimi in demokratičnimi potrebami zadevne družbe“ in „v skladu z načelom subsidiarnosti vsebinska ureditev nujno spada v pristojnost držav članic“. Komisija ni pristojna za presojanje izpolnjevanja standardov kakovosti,

pač pa se mora zanesti na ustrezen nadzor držav članic (uvodna izjava 41 sporočila o radiodifuziji).

213 Ker Komisija torej ni pristojna za konkretno preverjanje izpolnjevanja standardov kakovosti, se lahko in se načeloma tudi mora omejiti na ugotovitev obstoja mehanizma nadzora neodvisnega organa, ali izdajatelj programa javne radiotelevizije izpolnjuje svoje pooblastilo.

214 Šele če podatki, ki so bili Komisiji posredovani med preiskavo, vsebujejo resne indice, da se mehanizem za nadzor kljub obstoju ni izvajal, lahko Komisija začne preiskavo v zvezi z dejanskim izvajanjem, vendar mora pri tem paziti, da ne prekorači te preiskave in, zlasti, da ne nadomesti države članice pri konkretni presoji izpolnjevanja meril kakovosti.

215 V obravnavani zadevi je očitno, da je Komisija ugotovila obstoj mehanizma za nadzor nad tem, ali RTP izpolnjuje obveznosti javne službe. Tudi v izpodbijani odločbi je navedeno, da „[pogodbe] za izvajanje javne službe omogočajo ustanovitev Sveta za javno mnenje, ki ga sestavljajo predstavniki različnih skupin javnega mnenja, ki imajo možnost posredovanja, da ocenijo, če se izpolnjujejo obveznosti splošne ali posebne javne službe radiotelevizije“ (uvodna izjava 56), da mora RTP „za preteklo leto predložiti poročilo o obveznostih iz opravljanja javne službe“ (v nadaljevanju: poročilo o javni službi) (uvodna izjava 57, drugi stavek, izpodbijane odločbe) in da morata „[minister] za finance in član vlade, pristojen za sredstva javnega obveščanja [...] preveriti skladnost s pogodbami za izvajanje javne službe“ (uvodna izjava 58, prvi stavek).

216 Ugotovitve, ki so navedene v izpodbijani odločbi, so dovolj za sklepanje o obstoju neodvisnih mehanizmov za nadzor tega, ali RTP izpolnjuje zahteve kakovosti pri opravljanju javne službe.

- 217 Poleg tega Sodišče prve stopnje ugotavlja, da ni sporno, kot je navedeno v izpodbijani odločbi (uvodni izjavi 178 in 179), da je RTP vsako leto dejansko pripravila poročilo o javni službi in da sta minister za finance in član vlade, pristojen za sredstva javnega obveščanja, preverila skladnost pogodb za izvajanje javne službe.
- 218 Ob upoštevanju predhodno navedenega ni mogoče izpodbijati zakonitosti izpodbijane odločbe zaradi razlogov, ki so povezani s tem, da Komisija preverja obstoj mehanizmov za nadzor standardov kakovosti.
- 219 Drugič, preučiti je treba vprašanje nadzora tega, ali je RTP dejansko zagotavljala konkretne storitve javnih služb, ki so se od nje pričakovale, in ali so domnevno nastali stroški v zvezi s tem zagotavljanjem v resnici nastali.
- 220 Tožeča stranka zatrjuje, da se Komisija ni z zahtevano skrbnostjo prepričala o resničnosti in zanesljivosti podatkov, ki so ji bili posredovani, v zvezi z opravljenimi storitvami javnih služb in njihovimi stroški. Komisija ni neodvisno in nepristransko podvomila o verodostojnosti računov, ki jih je RTP predložila kot stroške izvajanja javne službe. Tožeča stranka Komisiji zlasti očita, da ni odgovorila na nobeno od njenih zahtev, naj od Portugalske republike zahteva predložitev pogodbenih zunanjih revizijskih poročil, ki so predvidena v pogodbah za izvajanje javne službe in katerih namen sta presoja in nadzor zveze med nalogami javne službe in plačilom ustreznih dejanskih stroškov.
- 221 Komisija odgovarja, da je ob upoštevanju računovodskih mehanizmov in mehanizmov za nadzor, ki so se izvajali in uporabljali, upravičeno menila, da so posredovani podatki zanesljivi. Zato naj ji ne bi bilo mogoče očitati, da ni odločila, da je upravičeno ali nujno ugoditi zahtevi tožeče stranke, naj ji Portugalska republika predloži pogodbeno zunanjo revizijsko poročila. Ni pomembno, da so bili spoštovani vsi postopki nadzora, ki so bili predvideni na nacionalni ravni, saj je bila objektivna zanesljivost podatkov, ki jih je zagotovila država članica v zvezi s storitvami javnih služb in z njimi povezanimi stroški, zadostno zagotovljena.

222 Opozoriti je treba, da je postopek nadzora nad državnimi pomočmi, upoštevajoč njegovo splošno sistematiko, postopek, ki se uvede zoper odgovorno državo članico glede njenih obveznosti do Skupnosti v zvezi z dodelitvijo pomoči. Zainteresirane stranke, ki niso zadevna država članica, imajo v tem postopku za Komisijo v bistvu le vlogo podatkovnih virov in zato same ne morejo sodelovati v kontradiktorni razpravi s Komisijo, kakor je to na voljo tej državi članici (glej sodbe Sodišča prve stopnje z dne 10. aprila 2003 v zadevi Scott proti Komisiji, T-366/00, Recueil, str. II-1763, točki 52 in 53; z dne 14. januarja 2004 v zadevi Fleuren Compost proti Komisiji, T-109/01, Recueil, str. II-127, točki 42 in 43, in navedena sodna praksa, ter zgoraj v točki 141 navedeno sodbo Saxonia Edelmetalle in ZEMAG proti Komisiji, točka 48). Zainteresirane stranke, ki niso države članice, imajo samo pravico, da so ustrezno vključene v upravni postopek, upoštevaje okoliščine obravnavanega primera (zgoraj v točki 188 navedena sodba British Airways in drugi proti Komisiji, točka 60, in zgoraj v točki 93 navedena sodba Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 125).

223 V tem smislu zainteresirana stranka, ki pri Komisiji vloži zahtevo, da bi ta institucija uporabila svoje pristojnosti za pridobitev določenih podatkov od države članice, nima nobene pravice, s katero bi od Komisije lahko zahtevala, naj ugotovi njeni prošnji. Komisija mora po potrebi presoditi v zvezi z uporabnostjo te zahteve za njen nadzor nad zadevnimi ukrepi. V tej presoji lahko Komisija upošteva podatke, ki jih že ima.

224 Toda omejenost pravice do udeležbe in pravice dostopa do podatkov zainteresiranih strank, ki niso države članice, ni v nobenem primeru v nasprotju z dolžnostjo skrbne in nepristranske preiskave, ki jo izvaja Komisija na področju državnih pomoči (glej po analogiji, glede razlogovanja, kot je uporabljeno za dolžnost obrazložitve, zgoraj v točki 188 navedeno sodbo British Airways in drugi proti Komisiji, točka 64; glej, za potrditev dolžnosti skrbne in nepristranske preiskave, sodbo Sodišča z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točke od 60 do 62, in zgoraj v točki 93 navedeno sodbo Westdeutsche Landesbank Girozentrale in Land Nordrhein-Westfalen proti Komisiji, točka 167).

225 Komisija prav tako, kljub diskrecijski pravici, toda upošteva njeno dolžnost skrbne in nepristranske preiskave, ne sme opustiti zahteve za posredovanje podatkov, za

katere se zdi, da bodo potrdili ali ovrgli druge ustrezne podatke za preiskavo zadevnega ukrepa, katerih zanesljivosti ni mogoče šteti za zadostno dokazano.

226 Iz obravnavane zadeve izhaja, najprej, da je imela Komisija na voljo letna finančna poročila RTP (uvodni izjavi 67 in 180, drugi stavek, izpodbijane odločbe). Prav tako ni sporno, da je letna finančna poročila v obdobju od leta 1992 do leta 1998 letno revidiral statutarni revizor (uvodna izjava 180, tretji stavek, izpodbijane odločbe), torej zunanji in neodvisni organ v podjetju.

227 Tožeča stranka ne izpodbija obstoja tega nadzora niti ne navaja nobenih napak v letnih poročilih RTP. Tožeča stranka le trdi, da Komisija „ne bi smela nadzorovati, kako RTP zagotavlja službo javne televizije, na podlagi letnih poročil, ki jih je pripravil revizor podjetja ali računovodstvo podjetja“, in v zvezi s tem opaza, da v skladu s pravnim statusom revizorjev (Decreto-Lei n° 487/99 z dne 16. novembra 1999 (portugalska uredba z zakonsko močjo št. 487/99) (*Diário da República* I, serija I-A, št. 267, z dne 16. novembra 1999)) ti niso dolžni preveriti, ali določeno podjetje zagotavlja storitve javnih služb in, še manj, določati, kateri zneski ustrezajo temu zagotavljanju storitev javnih služb.

228 V zvezi s tem je res, da zakonita naloga revizorja načeloma ni preverjati, ali neko podjetje zagotavlja storitve javne službe, niti ni presoja glede opredelitev storitev „javne službe“ kot storitev, ki so predmet vpisov v račune, niti ni ocena, katere stroške je mogoče pripisati tem storitvam. Zakonita naloga revizorja je načeloma potrjevanje računovodskih izkazov, torej izvajanje zunanje in neodvisne presoje glede pravilnosti in verodostojnosti računovodskih izkazov ter glede vprašanja, ali dajejo dejansko sliko gospodarskega položaja družbe.

229 Zato in ker letna revizija računovodskih izkazov s strani revizorja družbe Komisiji omogoča, da jih šteje za zanesljive, nič ne ovira – prav nasprotno – te institucije, da preverja tudi že revidirane računovodske izkaze, če vsebujejo ustrezne podatke za presojo stroškov javnih služb, za namene njene presoje sorazmernosti pomoči v okviru člena 86(2) ES.

230 Poleg tega, ker je mogoče revizorja pooblastiti, da poleg svojih nalog zakonite revizije računovodskih izkazov poda tudi svoje trenutno mnenje glede drugih vprašanj, na primer v zvezi z izvajanjem nalog javne službe, Komisije nič ne ovira, da po potrebi upošteva to mnenje.

231 Iz predhodno navedenih preudarkov izhaja, da ni mogoče trditi, da se Komisija pri svoji presoji ne more zakonito nanašati na letna revidirana poročila RTP ali na mnenja revizorjev RTP.

232 Dalje v zvezi s poročili o javni službi, navedenimi v uvodni izjavi 57, drugi stavek, in v uvodni izjavi 178 izpodbijane odločbe, „ki [opisujejo], kako je bila vsaka obveznost javne službe izpolnjena, in [navajajo] stroške vsake obveznosti javne službe z uporabo analitičnega računovodskega sistema“ (uvodna izjava 178), ni sporno, da je Komisija z njimi razpolagala v celotnem obdobju preiskave.

233 Vendar podatkom iz teh poročil manjka objektivna zanesljivost, kar je vedela tudi Komisija. Ta pomanjkljivost izvira iz dejstva, da ta poročila glede javnih služb niso sistematično priložena „revizijskemu poročilu“ („relatório de auditoria“) (uvodna izjava 180, zadnji stavek, izpodbijane odločbe).

234 Z drugimi besedami, ni bilo gotovo, ali so revizorji RTP opravili zunanji neodvisni nadzor nad temi poročili o javni službi, ki zagotavljajo analitične podrobnosti glede priglašениh stroškov za posamezno opravljeno storitev javne službe.

235 Na tej stopnji je treba pripomniti, da je zunanji neodvisni nadzor revizorjev glede poročil o javni službi, naveden v uvodni izjavi 180, zadnji stavek, izpodbijane odločbe, naveden tudi na drugih mestih izpodbijane odločbe, tako v verodostojni portugalski različici kot v drugih jezikovnih različicah, zlasti v francoski, s spremenljivo in neusklajeno terminologijo: „Paracer do Gabinete de Auditoria“ in „mnenje odbora revizorjev“ (uvodna izjava 57, drugi stavek), „Paracer do Gabinete de Auditoria“ in „mnenje notranjega odbora revizorjev“ (uvodna izjava 178, prvi stavek), „controllo [...] pelo Gabinete de Auditoria a nível interno“ in „[notranja] preveritev [...] s strani odbora revizorjev“ (uvodna izjava 181, prvi stavek), oziroma še „auditoria externa sistemática“ in „zunanje poročilo“ (uvodna izjava 181, drugi stavek).

236 Kljub tem terminološkim nejasnostim je Sodišče prve stopnje menilo, da je zgoraj v točkah 233 in 234 ugotovljeno pomanjkljivost nadomestila učinkovitost pravil stroškovno-računovodskega sistema, da lahko jasno in preverljivo opredelijo storitve javne službe in njene stroške (uvodna izjava 180, zadnji stavek, izpodbijane odločbe).

237 Dalje, Komisija dodaja, da „[čeprav] je videti, da se niso opravila zunanja poročila javne službe, je opisani sistem zagotovil, da se je obveznost javne službe izvršila na določen način“ (uvodna izjava 181, drugi stavek, izpodbijane odločbe).

238 Kljub temu nobenega od teh dveh preudarkov ni mogoče sprejeti.

239 V zvezi s prvim preudarkom (točka 236 zgoraj) je treba ugotoviti, da neobstoja zunanjega revizorskega nadzora posledično ni bilo mogoče utemeljiti s trditvijo, da „stroga pravila stroškovno-računovodskega sistema zagotovila, da se lahko identi-

ficirajo in ustrezno preverijo stroški vsake obveznosti javne službe [...]“ (uvodna izjava 180, zadnji stavek, izpodbijane odločbe).

240 Ta trditev je na koncu naslednji predlog, ki je notranje protisloven, da dejstvo neobstoja nadzora ne vpliva na verodostojnost podatkov, če je bil tak nadzor mogoč. Podjetje ima lahko določena podrobna in jasna pravila stroškovno-računovskega sistema, ki mu omogočajo učinkovito identifikacijo in preverjanje, toda sočasno lahko v svoje izkaze, zmotno ali zavedno, vnese številke ali naslove, ki ne ustrezajo resničnim dejstvom. Teh pomanjkljivosti nadzora v zvezi z odstopanjem od resničnosti se enostavno ne bo ugotovilo.

241 Zato bi pomanjkljivost zunanjega systemskega nadzora poročil o javnih službah s strani revizorjev RTP v nasprotju s tem, kar trdi Komisija v uvodni izjavi 180, zadnji stavek, izpodbijane odločbe, nujno vzbujala ali morala vzbuditi dvom pri tej instituciji v zvezi z zanesljivostjo podatkov, vsebovanih v teh poročilih, tega dvoma pa le zagotovilo o kakovosti pravil stroškovno-računovskega sistema ne more ovreči.

242 Sodišče prve stopnje v zvezi z drugim preudarkom Komisije, ki ga je izrazila v uvodni izjavi 181 izpodbijane odločbe in je ponovno poudarjeno zgoraj v točki 237, v skladu s katerim je na podlagi prvega preudarka glede kakovosti pravil stroškovno-računovskega sistema „sistem“ („sistema“) kot celota tisti, ki je omogočal tej instituciji sklep, da so podatki, ki jih ima, zanesljivi, ugotovilo, da tega prav tako ni mogoče sprejeti, saj je ta trditev notranje protislovna.

243 Če ta preudarek beremo glede na razjasnitev terminologije v izpodbijani odločbi iz točke 235 zgoraj, poudarek vsebuje naslednjo utemeljitev.

- 244 Najprej, Komisija v uvodni izjavi 181, prvi stavek, izpodbijane odločbe, zatrjuje, da je na podlagi predhodnih preudarkov očitno, da je bila opravljena preveritev na treh različnih ravneh.
- 245 Prva raven tega sistema, ki ga opisuje Komisija, je „[notranja] preveritev [...] s strani odbora revizorjev“. Gre za preveritev poročil javnih služb s strani revizorjev, predvideno v uvodni izjavi 178 izpodbijane odločbe in ponovno poudarjeno v uvodni izjavi 180, začetek zadnjega stavka, te odločbe.
- 246 Druga raven tega sistema, ki ga opisuje Komisija, je „preveritev [...] s strani pristojnih državnih organov“. Gre za preveritev, navedeno v uvodni izjavi 179 izpodbijane odločbe.
- 247 Tretja raven tega sistema, ki ga opisuje Komisija, je „preveritev [...] s strani zunanje revizijske družbe“. Gre za preveritev, predvideno v uvodni izjavi 180, prvi stavek, izpodbijane odločbe.
- 248 Komisija v uvodni izjavi 181, drugi stavek, izpodbijane odločbe v bistvu navaja, da čeprav je videti, da se niso opravile sistematične zunanje revizije javne službe, torej čeprav je videti, da prva raven tega sistema ni pravilno delovala, je ta sistem zagotovil, da se je obveznost javne službe izvršila na določen način.
- 249 Iz tega opisa obrazložitve Komisije izhaja, da ta institucija utemeljuje obstoj in izvajanje sistema nadzora, ki je sestavljen iz treh ravni, da bi lahko sklepala, da je bila javna služba zagotovljena na predviden način, čeprav je sama ugotovila nepravilnosti pri delovanju tega sistema, zlasti na enem od njegovih sestavnih delov. S tem postane navedena utemeljitev sama po sebi protislovna.

250 Sodišče prve stopnje na podlagi teh okoliščin ugotavlja, da ni bilo mogoče, da bi Komisija kljub zgoraj navedenima preudarkoma v primeru neobstoja predvidenega zunanjega sistemskega nadzora poročil o javnih službah s strani revizorjev, podatke iz zgoraj navedenih poročil, ki niso bila sistematično priložena revizijskemu poročilu, štela za zanesljive.

251 Poleg tega ni sporno, da je tožeča stranka večkrat opozorila Komisijo na druga poročila, torej pogodbeno zunanja revizijska poročila, in jo prosila, naj zahteva njihovo predložitev s strani Portugalske republike. Tožeča stranka je v svojem stališču z dne 8. februarja 2002 navedla, da je na podlagi njenih podatkov pogodbeno zunanje revizijsko poročilo za leto 1998 zelo kritično glede tega, kako RTP izpolnjuje obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe o izvajanju javne službe za leto 1996.

252 Čeprav ta stališča tožeče stranke sama po sebi niso bila odločujoča, upošteva omejeno vlogo, ki jo imajo zainteresirane stranke v postopku preiskave državnih pomoči, bi kljub vsemu, v smislu negotovosti, v kateri se je Komisija morala nujno znajti, ta stališča nujno potrdila tej instituciji, da je treba od Portugalske republike zahtevati predložitev pogodbenih zunanjih revizijskih poročil.

253 Ta nujnost je bila še toliko večja, če je Komisija vedela, da je bil cilj pogodbenih zunanjih revizijskih poročil, v smislu pogodb o izvajanju javne službe, preveriti zvezo med zagotovljenimi storitvami javnih služb in plačanimi stroški. Komisija bi torej morala vedeti, da bi ji lahko ta pogodbeno zunanja revizijska poročila, posebej za leta, za katera niso obstajala pogodbeno zunanja revizijska poročila o javni službi, dala ustrezne podatke, ki bi potrdili – ali ovrgli – podatke, ki jih je že imela.

254 Sodišče prve stopnje je ob upoštevanju zgoraj navedenih preudarkov ugotovilo, da Komisija s tem, da od Portugalske republike ni zahtevala predložitve pogodbenih

zunanjih revizijskih poročil, ni izpolnila svoje dolžnosti skrbne in nepristranske preiskave.

255 S tem Komisija ni imela dovolj zanesljivih podatkov, da bi določila opravljene storitve javne službe in stroške, ki so dejansko potrebni za zagotavljanje teh storitev. Ker Komisija s temi podatki ni razpolagala, dalje, ni mogla dejansko preveriti, ali je financiranje sorazmerno s stroški javnih služb, in torej ni mogla utemeljeno ugotoviti, da ni bilo čezmernih nadomestil za stroške javnih služb.

256 Iz tega sledi, da – ne da bi bilo treba odrediti pripravljalni ukrep, naveden v točki 28 zgoraj, ali preučiti druge očitke in tožbene razloge tožeče stranke, ki so, s tem da vsebujejo trditve, da je Komisija kršila obveznost preiskave, utemeljeni zgoraj – je treba člen 1 izpodbijane odločbe, v skladu s katerim je Komisija menila, da v tem členu navedene državne pomoči, odobrene RTP, niso privedle do kakršnega koli čezmernega nadomestila neto stroškov nalog javne službe, naloženih temu izdajatelju, razglasiti za ničnega.

Zaključek

257 Na podlagi vseh zgoraj navedenih preudarkov je treba člen 1 izpodbijane odločbe in člen 2 te odločbe razglasiti za nična v delih, v katerih je predvideno, da „oprostitev plačila notarskih stroškov in stroškov registracije“ ne pomeni državne pomoči.

258 Tožbo je treba v preostalem delu, torej v delu, v katerem je predlagana razglasitev ničnosti člena 2 izpodbijane odločbe glede olajšav pri plačilu pristojbin in izdaje obveznic iz leta 1994, zavrnil.

Stroški

259 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Sodišče prve stopnje razdeli stroške ali odloči, da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka uspe samo deloma ali v izjemnih okoliščinah. V obravnavanem primeru je treba odločiti, da Komisija nosi svoje stroške in štiri petine stroškov tožeče stranke ter da tožeča stranka nosi petino svojih stroškov.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (peti senat)

razsodilo:

- 1. Člen 1 Odločbe Komisije 2005/406/ES z dne 15. oktobra 2003 o začasnih ukrepih, ki jih je izvajala Portugalska za RTP, se razglasi za ničnega.**
- 2. Člen 2 Odločbe 2005/406 se razglasi za ničnega v delu, v katerem je ugotovljeno, da oprostitev plačila notarskih stroškov in stroškov registracije ne pomeni državne pomoči.**
- 3. V preostalem se tožba zavrne.**

- 4. Komisija nosi svoje stroške in štiri petine stroškov družbe SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA.**
- 5. Družba SIC nosi petino svojih stroškov.**

Vilaras

Martins Ribeiro

Jürimäe

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 26. junija 2008.

Sodni tajnik

Predsednik

E. Coulon

M. Vilaras

Stvarno kazalo

Pravni okvir	II - 1166
Dejansko stanje spora	II - 1168
Postopek in predlogi strank	II - 1173
Pravo	II - 1175
Tretji tožbeni razlog v zvezi z napačno uporabo prava, ki je privedla do neopredelitve nekaterih ukrepov kot državnih pomoči	II - 1176
Prvi del v zvezi z neopredelitvijo davčnih oprostitev kot državnih pomoči	II - 1176
– Trditve strank	II - 1176
– Presoja Sodišča prve stopnje	II - 1177
Drugi del v zvezi z neopredelitvijo olajšav pri plačilu pristojbin kot državnih pomoči	II - 1188
– Trditve strank	II - 1188
– Presoja Sodišča prve stopnje	II - 1190
Tretji del v zvezi z neobstojem opredelitve izdaje obveznic iz leta 1994 kot državne pomoči	II - 1195
– Trditve strank	II - 1195
– Presoja Sodišča prve stopnje	II - 1196
Ugotovitev v zvezi s tretjim tožbenim razlogom	II - 1198
Četrti tožbeni razlog v zvezi z napačno uporabo prava glede pogojev uporabe člena 86(2) ES	II - 1198
Prvi del v zvezi z dodelitvijo službe javne televizije RTP brez razpisnih postopkov	II - 1199
– Trditve strank	II - 1199
– Presoja Sodišča prve stopnje	II - 1200
Drugi del v zvezi s kršitvijo meril uporabe člena 86(2) ES	II - 1206

SIC PROTI KOMISIJI

– Trditve strank	II - 1206
– Presoja Sodišča prve stopnje	II - 1211
Zaključek	II - 1227
Stroški	II - 1228